

**EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV**

Evidenčné číslo: 19100/B/2012/1398846667

**MIGRAČNÉ POHYBY A SLOVENSKÁ
REPUBLIKA**

Bakalárska práca

2012

Slavomíra Štúbelová

**EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV**

MIGRAČNÉ POHYBY A SLOVENSKÁ REPUBLIKA

Bakalárska práca

Študijný program: Medzinárodné ekonomické vzťahy
Študijný odbor: 6221 7 00 - Medzinárodné ekonomické vzťahy
Školiace pracovisko: Katedra medzinárodných ekonomických vzťahov a
hospodárskej diplomacie FMV
Vedúci záverečnej práce: Ing. Lubomír Billý

Bratislava 2012

Slavomíra Štíbelová

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že záverečnú prácu som vypracovala samostatne a že som uviedla všetku použitú literatúru.

Dátum:

.....

Pod'akovanie

Touto cestou si dovoľujem pod'akovať sa vedúcemu bakalárskej práce Ing. Ľubomírovi Billému za odbornú pomoc a cenné rady, ktoré mi poskytol pri jej vypracovaní.

Abstrakt

ŠTÍBELOVÁ, Slavomíra: *Migračné pohyby a Slovenská republika*. – Ekonomická univerzita v Bratislave. Fakulta medzinárodných vzťahov; Katedra medzinárodných ekonomických vzťahov a hospodárskej diplomacie. – Vedúci záverečnej práce: Ing. Ľubomír Billý. – Bratislava: FMV EU, 2012, 76s.

Cieľom záverečnej práce je zobraziť migračné pohyby a medzinárodnú migráciu a prostredníctvom štatistických údajov preniesť tieto poznatky na podmienky Slovenskej republiky. Na základe vedeckého výskumu objasniť príčiny a motívy emigrácie a imigrácie v rámci slovenského územia. Práca je rozdelená do štyroch kapitol. Obsahuje 11 tabuliek a 13 príloh. Prvá kapitola je venovaná definovaniu základných pojmov a typológii migrácie, tak aby čitateľovi pomohla danej téme lepšie porozumieť. V ďalšej časti sa charakterizuje opis historického vývoja migrácie prebiehajúcej na území Slovenska od 5. storočia po vznik samostatnej republiky. Tretia kapitola sa zaoberá porovnaním štatistík počtu migrantov na Slovensku v období pred jeho vstupom a po začlenení do Európskej únie. Záverečná kapitola opisuje a vyhodnocuje vedecký výskum o príčinách a motívoch zmien trvalého pobytu opýtaných respondentov v ich domovskom štáte. Výsledkom riešenia danej problematiky je zistenie, že počet migrantov sa po vstupe Slovenska do Európskej únie oproti minulosti značne zvýšil a zároveň, že hlavnými motívmi zmeny miesta trvalého bydliska boli u opýtaných respondentov pracovné príležitosti, lepšie životné podmienky alebo štúdium.

Kľúčové slová: Medzinárodná migrácia. Emigrácia zo Slovenska. Imigrácia na Slovensko. Vývoj migračných tokov. Príčiny migrácie.

Abstract

ŠTÍBELOVÁ, Slavomíra: *Migration Movements and Slovak republic*. – University of Economics in Bratislava. Faculty of International Relations; Department of International Economic Relations and Economic Diplomacy. – Tutor: Ing. Ľubomír Billý. – Bratislava: FIR EU, 2012, 76s.

The aim of this bachelor thesis is to represent the migration movements and through statistic data transfer this information to the conditions of the Slovak republic. On the basis of scientific research clarify reasons and motives of emigration and immigration in Slovak territory. Thesis is divided into four chapters. It includes 11 tables, and 13 annexes. First chapter is devoted to the definition of fundamental concepts and typology of migration, so as to help the reader understand the topic better. The next part describes the historical development of the ongoing migration on the territory of Slovakia from 5th century until creation of independent republic. Third chapter deals with comparison of the statistics of numbers of migrants in Slovakia in the period before its entry and after integration in European Union. Final part of the thesis describes and evaluates scientific research of reasons and motives of changing the abode of asked respondents in their country of origin. Result of solving the issue of thesis is ascertainment that the figure of migrants increased after the entry of Slovakia in European union in comparison with the past, simultaneously that the main reason of a changing the residence were among those surveyed respondents, job opportunities, better living conditions, or study.

Key words: International Migration. Emigration from Slovakia. Immigration to Slovakia. Development of migration flows. Reasons of Migration.

Obsah

Úvod.....	10
Metodika práce a súčasný stav riešenej problematiky.....	12
1 Charakteristika základných pojmov a ich delenie	14
1.1 Migrácia	14
1.1.1 Typológia migrácie	15
1.2 Migrant.....	20
1.3 Migračná politika	21
2 Historický vývoj migrácie podmieňujúci súčasné etnické zloženie obyvateľstva	26
2.1 Historický prierez migrácie obyvateľstva na území dnešnej Slovenskej republiky od 5. storočia	27
3 Migračné pohyby po vzniku Slovenskej republiky	36
3.1 Základné migračné pohyby na území Slovenskej republiky od jej vzniku pred vstupom do Európskej únie a Schengenu	37
3.1.1 Vývoj počtu ilegálnych migrantov a počtu žiadostí o azyl na území Slovenskej republiky od jej vzniku pred vstupom do Európskej únie a Schengenu.....	40
3.2 Základné migračné pohyby na území Slovenskej republiky od jej vstupu do Európskej únie	42
3.2.1 Vývoj počtu ilegálnych migrantov a počtu žiadostí o azyl na území Slovenskej republiky po jej vstupe do Európskej únie.....	45
3.3 Prognózy a predpokladané trendy migrácie do budúcnosti	48
4 Vedecký výskum dôvodov a motívov migrácie	49
4.1 Respondenti vedeckého interview	49
4.2 Otázky vedeckého interview	49
4.3 Diskusia k vedeckému výskumu problematiky	50
Záver	52
Zoznam použitej literatúry	54
Zoznam príloh.....	61

Zoznam tabuliek

Tabuľka č. 1	<i>Zámorská emigrácia z Európy v 19. storočí.....</i>	33
Tabuľka č. 2	<i>Zahraničná migrácie Slovenska v období komunistického režimu 1950-1989.....</i>	35
Tabuľka č. 3	<i>Oficiálny počet imigrantov do SR a emigrantov zo SR a saldo sťahovania v období od roku 1990-2004.....</i>	38
Tabuľka č. 4	<i>Krajiny z ktorých najčastejšie prichádzali imigranti do SR od roku 1998-2003.....</i>	39
Tabuľka č. 5	<i>Dynamika vývoja počtu ilegálnych migrantov v SR v období 1993-2004.....</i>	41
Tabuľka č. 6	<i>Prehľad vývoja žiadostí o azyl v SR rokoch 1992-2004.....</i>	41
Tabuľka č. 7	<i>Oficiálny počet imigrantov do SR a emigrantov zo SR a saldo sťahovania v období od roku 2004-2005.....</i>	43
Tabuľka č. 8	<i>Krajiny z ktorých najčastejšie prichádzali imigranti do SR od roku 2004-2008.....</i>	44
Tabuľka č. 9	<i>Dynamika vývoja počtu ilegálnych migrantov v SR v období od roku 2004-2010.....</i>	46
Tabuľka č. 10	<i>Nelegálni migranti podľa štátnej príslušnosti, v rokoch 2005-2010.....</i>	46
Tabuľka č. 11	<i>Charakteristiky azylovej migrácie v SR v období od roku 2004-2008.....</i>	48

Zoznam skratiek

ČR	Česká republika
EMN	European Migration Network- Európska migračná sieť
EÚ	Európska únia
IOM	Medzinárodná organizácia pre migráciu
MVSR	Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky
OECD	Organizácia pre svetovú spoluprácu a rozvoj
OSN	Organizácia spojených národov
SR	Slovenská republika
ÚHCP PZ	Úrad hraničnej a cudzineckej polície Policajného zboru
UNESCO	Organizácia Spojených národov pre vzdelanie, vedu a kultúru

Úvod

Ako v predchádzajúcich obdobiach, aj v súčasnosti jav migrácie výrazne ovplyvňuje všetky sféry celosvetového spoločenského života. Migračné pohyby predstavujú podstatný prvok, podmieňujúci demografické rozloženie obyvateľstva jednotlivých krajín. S jej postupným vývojom sa menila škála dôvodov a motívov pre migráciu. Kým v minulosti prevažovali väčšinou vojnové konflikty, či nepokoje, dnes podstatnú časť migrácie tvorí sťahovanie za prácou. Novým prvkom, ktorý priniesli prírodné zmeny vo svete je tiež ekologická migrácia. Podľa údajov OSN z roku 2010 vo svete migruje až 214 miliónov ľudí, ktorí sa snažia o zlepšenie svojich životných podmienok. S rozmachom fenoménu spájania krajín, kultúr, či ekonomík, zvaným globalizácia, dochádza k jej čoraz väčšiemu rozširovaniu a popularite. Súčasne prispieva k jej postupnému rastu, pretože vďaka prepojeniu a jednoduchším podmienkam pre cestovanie predstavuje živnú pôdu celosvetovej migrácie.

Slovensko ako súčasť viacerých celosvetových integračných zoskupení, ale aj ako krajina, nežijúca v izolácii pred okolitými krajinami, je súčasťou tohto procesu. Odhaduje sa, že počet migrantov, ktorí buď prišli alebo opustili Slovensko, je 7161, podľa najnovších údajov Štatistického úradu z roku 2010.

Cieľom záverečnej práce je poukázať na problematiku migračných pohybov a medzinárodnej migrácie v podmienkach Slovenskej republiky. Predmetom čiastkových cieľov práce je však aj definovanie základných pojmov a delení, ktoré čitateľovi poskytujú lepší prehľad o téme a zároveň mu ju priblížia. Autor si za cieľ ďalej kladie stručný opis významných míľnikov v histórii medzinárodných migračných pohybov, ktoré značne ovplyvnili ich ďalší celkový vývoj v chápaní podmienok Slovenskej republiky. Bakalárska práca sa tak zaoberá vývojom týchto medzinárodných migračných pohybov na území dnešného Slovenska od 5. storočia a jej vplyvmi na demografické parametre, či národnostné zloženie súčasného obyvateľstva. Nemenej dôležitou časťou je porovnanie období migrácie na Slovensku pred jeho vstupom a po začlenení do EÚ. V tejto časti je poskytnutý prehľad štatistík počtu migrantov a porovnáva ich množstvo pred a po vstupe štátu do Európskej únie. Nakoľko sa začlenenie do spomínaného integračného zoskupenia výrazne odrazilo na počtoch či už vysťahovaných alebo prisťahovaných osôb. V neposlednom rade je cieľom prostredníctvom metódy vedeckého interview, vykonaného na úzkej vzorke respondentov, opísať a priblížiť najčastejšie dôvody a motívy

podnecujúce osoby k zmene svojho trvalého bydliska. V kapitole autor tiež zachytáva aspekt nelegálnej migrácie, ako súčasti migračných pohybov a počty žiadostí o azyl v oboch sledovaných obdobiach a analyzujú rozdiely v nich. V závere práce autor interpretuje a sumarizuje poznatky, ku ktorým sa dopracoval na základe porovnania štatistických údajov o medzinárodnej migrácii na území SR v oboch obdobiach, ako aj informácie vyplývajúce zo spracovania vedeckého interview a zároveň stručne predstavuje súčasný stav problematiky a subjekty aktívne sa venujúce danej problematike.

Metodika práce a súčasný stav riešenej problematiky

Pri písaní bakalárskej práce, ktorej cieľom bol výskum medzinárodných migračných pohybov v rámci Slovenskej republiky, autor využíval viacero druhov metodologického inštrumentária /metód výskumu/. Vypracoval ju na základe poznatkov získaných po preštudovaní viacerých odborných knižných zdrojov, zaoberajúcich sa témou migračných pohybov v minulých obdobiach alebo súčasnosti, zároveň však boli použité aj internetových pramene mapujúce aktuálnejšie údaje. Pri opise počtov migrantov na území Slovenskej republiky dominovala metóda sekundárneho výskumu. Teda analýza už starostlivo získaných údajov, pričom autor v práci kládol dôraz na presnosť a ich aktuálnosť. Využíval preto verejnosti dostupné databázy viacerých organizácií, pričom najaktuálnejšie boli údaje ku 31.12.2010. Pre lepšie definovanie potrebných pojmov migrácie a ich typológiu, bolo využitých viacero prameňov, aby sa v tejto časti dosiahla ucelenosť a logická následnosť údajov. V druhej časti práce bol využívaný hlavne logicko-historický postup na opísanie historického vývoja migračných pohybov. Najvýraznejšou metódou použitou autorom pre spracovanie tretej kapitoly bola komparácia stavu migrácie pred a po vstupe Slovenska do Európskej únie, pričom vedecké interview zabezpečovalo priblíženie príčin a motívov zmien trvalého pobytu v domovskej krajine. Tento druh výskumu bol orientovaný na primárne získavanie informácií k danej problematike na úzkej vzorke ôsmich respondentov, ktorí odpovedali na niekoľko otázok kladených autorom (viď príloha). Text je doplnený o detailnejšie tabuľky, umožňujúce zrozumiteľnejšie priblíženie niektorých charakteristík a javov. Pri písaní celej práce sa kládol dôraz predovšetkým na získavanie informácií z dôveryhodných zdrojov, ich zatriedovanie a následnú analýzu, z ktorej vyplývajú niektoré výsledky výskumu.

Nakoľko fenomén migrácie predstavuje dôležitú súčasť celosvetového diania, venujú sa jej viacerý svetoví alebo slovenskí odborníci. Zároveň existujú mnohé medzinárodné organizácie s ňou priamo súvisiace. Najznámejšími, ktorých údaje sme v práci zároveň najčastejšie uvádzali, sú Medzinárodná organizácia pre migráciu, Organizácia spojených národov či Vysoký úrad OSN pre utečencov. Tieto v celosvetovom meradle mapujú aktuálnu situáciu migrantov a zaoberajú sa riešením úskalí súvisiacimi s tematikou ako napríklad nelegálna migrácia, či podmienky udeľovania azylu, respektíve dodržiavane základných práv utečencov. Väčšinu štatistických údajov zanalyzovaných pre účel tejto záverečnej práce autor čerpal tiež zo Štatistického úradu Slovenskej republiky,

Migračného úradu Ministerstva vnútra SR, Úradu cudzineckej polície MVSR, Ministerstva zahraničných vecí SR, OECD, IOM, či OSN. Za významných odborníkov sa v tejto oblasti na Slovensku považujú hlavne Boris Divinský, Ján Liďák či Michal Vašečka, o čom svedčí aj množstvo publikácií zachytávajúcu spomínanú tému.

1 Charakteristika základných pojmov a ich delenie

V tejto kapitole sa budeme venovať opisu základných pojmov súvisiacich s témou, ktorých vysvetlenie je nevyhnutné pre pochopenie ďalších častí práce. Ako aj jeho základnému deleniu.

1.1 Migrácia

Migrácia sprevádza život na Zemi od nepamäti, a to v súvislosti s presunom živočíchov, ktorí z rôzne podmienených dôvodov, hlavne vedení svojimi prirodzenými inštinkami, menili pôvodné životné prostredie a sťahovali sa za lepšími životnými podmienkami. Tento jav, živočíšne podmienený, môžeme sledovať od nepamäti aj na správaní ľudí. Súčasné globalizačné, integračné procesy, rozvoj informačných technológií a dopravy, rozdiely v životnej úrovni sa stali významným faktorom vzrastajúceho významu a intenzity migrácie. Považuje sa za jeden z celosvetovo najvýznamnejších javov 21. storočia.

Korene slova migrácia nachádzame v latinskom jazyku, a to v slovese migrare. Latinsko-slovenský slovník toto sloveso prekladá ako sťahovať sa, presťahovať sa, vystáť sa. Podstatné meno migratio, migrationis, teda predstavuje sťahovanie, resp. presťahovanie.¹ V súčasnosti existuje viacero definícií migrácie, avšak pod týmto termínom vo všeobecnosti rozumieme „presun z jedného miesta na iné, pohyb pracovných síl, pohyb ľudských mas, sťahovanie, presídľovanie.“² Zatiaľ čo oxfordský slovník anglického jazyka migráciu definuje ako presun obyvateľstva na nové územie alebo do novej krajiny za účelom nájdenia si zamestnania alebo lepších životných podmienok³. Podľa J. LIĐÁKA migrácia znamená zmeny v stave obyvateľov vychádzajúce z priestorového pohybu, pri ktorom dochádza k zmene trvalého respektíve obvyklého pohybu obyvateľstva.⁴ Môže ísť pritom o pohyb prekračujúci hranice štátu, o zahraničnú, medzinárodnú migráciu alebo o migráciu v rámci určitého determinovaného, resp. vyhradeného územia. Slovník migrácie IOM hovorí o migrácií ako o procese pohybu medzi medzinárodnými hranicami, resp. v rámci štátu. Je to presun obyvateľstva,

¹HRABOVSKÝ Jozef, ŠPAŇÁR,Július.1993.:Latinsko-slovenský slovník s.403

²Občianske združenie Migrácia SK [cit. 2012-1-12], Dostupné na internete:< <http://slovenskamigracia.sk/sk>>

³Oxford Dictionaries /Oxfordský slovník/: *Migration*,[cit. 2012-1-22],Dostupné na internete: < <http://oxforddictionaries.com/definition/migration?q=migration> >

⁴ LIĐÁK J.:Medzinárodná migrácia v Európe v jej historickom kontexte. In: *Almanach, Aktuálne otázky svetovej ekonomiky a politiky*. s.15

zahŕňajúci akýkoľvek druh pohybu ľudí, ktorejkoľvek dĺžky, zloženia a príčin; zároveň sem zahŕňa migráciu utečencov, vysídlených osôb, ľudí bez domova a ekonomických migrantov.⁵

Pokiaľ v rámci migrovania dôjde k prekročeniu hraníc štátov, hovoríme o medzinárodnej, zahraničnej migrácii. Podľa IOM táto predstavuje pohyb osoby, skupiny osôb z jednej geografickej jednotky do druhej cez administratívnu, či politickú hranicu s cieľom usadiť sa definitívne alebo prechodne na mieste inom, ako je miesto pôvodu osoby.⁶ Organizácia spojených národov pri migračných pohyboch kladie dôraz na dobu pobytu jedinca v zahraničí. Teda pohyby ako misia v diplomatickom zbore, rekreácie, služobná cesta alebo služba v ozbrojených silách, ktoré sú iba dočasné, nepovažuje za migráciu. Preto OSN pre jednoduchšie rozoznávanie a začleňovanie migrácie odporúča zavedenie hranice, a to dĺžku pobytu v prijímajúcej krajine minimálne tri až dvanásť mesiacov.

V súvislosti s medzinárodnou migráciou existuje predpoklad, že v budúcnosti bude narastať, a to hlavne z dôvodov rastu populácie, chudoby, nezamestnanosti a podzamestnanosti, politických konfliktov alebo ekologických faktorov.⁷

1.1.1 Typológia migrácie

V súčasnosti môže klasifikácia migrácie predstavovať ťažkosti, pretože v literatúrach, vedeckých štúdiách, či publikáciách venujúcich sa danej problematike existuje množstvo kritérií, na základe ktorých je možné ju rozčleniť do niekoľkých častí. V našej práci sa budeme venovať jej základnému rozdeleniu, určenému viacerými faktormi, medzi ktoré patria smer, dôvody, „vôľa“, motivácia migrácie, ale aj dĺžka pobytu, či administratívno-politické členenie.

Migrácia predstavuje dvojsmerný pohyb obyvateľstva z krajiny pôvodu, nazývanej tiež domovská krajina do cieľovej, resp. prijímajúcej krajiny a naopak. Na základe smeru tohto pohybu tak rozoznávame:

⁵ IOM: *International Migration Law- Glossary on Migration*, 2004, s. 41

⁶ IOM: *World Migration 2003: Managing Migration- Challenges and Responses for People on the Move*. 2003,

⁷ HAMMAR T.: *International migration, immobility and development: Multidisciplinary Perspectives*, 1997, s.3.

- a) *Imigrácia* – ide o prílev cudzincov do krajiny. Je zároveň definovaný ako proces, pri ktorom sa do krajiny za účelom usadenia sťahujú príslušníci iného národa, aký je národ daného štátu.⁸
- b) *Emigrácia* – Oxfordský slovník anglického jazyka tento pojem vysvetľuje ako akt opustenia krajiny jeho obyvateľom a následne usadenie sa v inej krajine, resp. ako vyst'ahovanie sa do zahraničia.⁹ IOM v súvislosti s definíciou dopĺňa, že na základe noriem medzinárodných ľudských práv má byť umožnené každému človeku slobodne opustiť akúkoľvek krajinu, v rátane ich vlastnej a že len vo veľmi obmedzených okolnostiach môže štát uvaliť obmedzenia alebo reštrikcie na práva jednotlivca opustiť jeho územie.¹⁰

S predchádzajúcim delením však súvisí aj reemigrácia, resp. repatriácia a evakuácia. O *reemigrácii* hovoríme v prípade, že sa emigrant vráti na územie jeho pôvodného východiskového štátu. *Repatriácii* tiež rozumieme návrat obyvateľstva na miesto ich pôvodného bydliska, avšak z ktorého boli nútení násilne alebo dobrovoľne odísť. Organizácia a financovanie tohto presídľovania je v réžií štátu.

Z hľadiska geografického priestoru, na ktorom migračné pohyby prebiehajú, sú známe dve prístupy:

- a) *Interná migrácia* – označovaná aj ako vnútorná, prebieha na území štátu, pričom jej aktéri, neprekračujú vytýčené hranice danej krajiny. V tomto ponímaní môže ísť teda o presun obyvateľstva medzi regiónmi, okresmi, či inými územno-správnymi jednotkami štátu.¹¹
- b) *Medzinárodná migrácia* – naproti vnútornej jej pôsobnosť prekračuje hranice štátov. Hovoríme teda o migrácii obyvateľov medzi krajinami.

LIĐÁK J. rozdeľuje priestorovú, regionálnu a geografickú migráciu na dve základné kategórie podľa periodicity a dĺžky trvania pobytu¹²:

⁸ IOM: *International Migration Law- Glossary on Migration*, Ženeva 2004 ,s. 31

⁹ Oxford Dictionaries /Oxfordský slovník/: *Migration*. [cit. 2012-2-05], Dostupné na internete: < <http://oxforddictionaries.com/definition/emigration?q=emigration> >

¹⁰ IOM : *Migration & Development* .[cit. 2012-2-25], Dostupné na internete: < <http://www.iom.int/jahia/activities/by-theme/migration-development> >

¹¹ Typickým príkladom vnútornej migrácie v rámci štátneho územia, je migrácia obyvateľov východných častí Slovenska do Bratislavského kraja za prácou, vzdelaním a lepšími životnými podmienkami.

¹² LIĐÁK J.: Medzinárodná migrácia v Európe v jej historickom kontexte. In: *Almanach, Aktuálne otázky svetovej ekonomiky a politiky*. s.19

- a) *Trvalá, permanentná migrácia*- ide o migráciu obyvateľstva spojenú so zmenou trvalého bydliska migranta. Slovník migrácie IOM definuje trvalého usadlíka ako legálne prijatého imigranta, ktorý od štátu dostal povolenie na usadenie sa.¹³ Tento typ migrácie spôsobuje najzávažnejšie, a teda trvalé zmeny v priestorovom rozmiestnení obyvateľstva.
- b) *Dočasná, časovo ohraničená migrácia*- predstavuje pohyby obyvateľov a dočasnú zmenu ich bydliska na určitý vymedzený čas, pri ktorej však nedochádza k zmene miesta trvalého pobytu. Dokument EMN ju definuje ako „migrácia s konkrétnou motiváciou a/alebo účelom s úmyslom vrátiť sa neskôr do krajiny pôvodu alebo presunúť sa ďalej.“¹⁴ Zároveň slovník pojmov EMN dodáva, že v súvislosti s vývojom politiky EÚ môže byť dočasná migrácia chápaná okrem iného v kontexte okružnej migrácie¹⁵ a sezónnych pracovníkov.¹⁶ Medzi dočasné, nepravidelné pohyby obyvateľov LIĐÁK J. považuje aj pohyby za účelom rekreácie, cestovného ruchu alebo turizmu.¹⁷ V rámci časovo ohraničenej migrácie rozlišujeme ešte dlhodobú a krátkodobú migráciu.
- *O dlhodobom migrantovi* OECD a IOM hovorí ako o človeku, ktorý sa presťahoval do krajiny inej ako je jeho zvyčajné bydlisko, na dobu najmenej jedného roka /12 mesiacov/. Pričom z pohľadu jeho domovskej krajiny sa stane dlhodobým emigrantom a z pohľadu prichádzajúcej krajiny bude predstavovať dlhodobého imigranta.¹⁸
 - *Za krátkodobého migranta* IOM považuje človeka, ktorý sa presťahoval do krajiny inej ako je krajina jeho zvyčajného pobytu na dobu minimálne 3 mesiacov, avšak nie viac ako 12 mesiacov. Avšak IOM zároveň z tejto

¹³ IOM: *International Migration Law- Glossary on Migration*, Ženeva 2004, s. 49

¹⁴ Európska migračná sieť: *Dočasná a okružná migrácia: empirické dôkazy, súčasná politická prax a budúce možnosti v členských štátoch EÚ, 2011*, [cit. 2012-2-25], Dostupné na internete: <http://www.emn.sk/phocadownload/emn_studies/emn-sk_studia_docasna-a-cirk-migracia_suhrnna-sprava_sk.pdf>, s.14

¹⁵ EMN vo svojom slovníku pojmov definuje okružnú migráciu ako „opakovanie legálnej migrácie tou istou osobou medzi dvomi alebo viacerými krajinami“ Táto kategória okružnej migrácie poskytuje ľuďom príležitosť zapojiť sa do podnikateľskej, odbornej, dobrovoľnej alebo inej činnosti v ich krajine pôvodu, pričom si zachovávajú svoje obvyklé bydlisko v inej krajine. Prameň: EMN

¹⁶ European Migration Network: *Asylum and Migration - Glossary 2.0*. [cit. 2012-2-27], Dostupné na internete: <http://www.emn.sk/phocadownload/glossary/emn_glossary_v-jan2012.pdf>, s.106

¹⁷ LIĐÁK J.: Medzinárodná migrácia v Európe v jej historickom kontexte. In: *Almanach, Aktuálne otázky svetovej ekonomiky a politiky*. s.19

¹⁸ OECD: *Glossary of statistical terms: Long-term migrants* .[cit. 2012-2-25], Dostupné na internete: <<http://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=1562>>, taktiež IOM: *Identifying International Migrants* . [cit. 2012-2-28], Dostupné na internete: <<http://www.iom.int/jahia/Jahia/about-migration/developing-migration-policy/identify-intl-migrants>>

definície vyníma presuny do danej krajiny za účelom rekreácie, prázdnin alebo návštevy priateľov, rodiny, či z obchodných, zdravotných a náboženských dôvodov.¹⁹

Rôzne faktory ovplyvňujúce migráciu súvisia s predpokladom, či ľudia migrujú na základe vlastného rozhodnutia, alebo po nátlakom iných aspektov. Toto delenie teda zohľadňuje vplyv vôle na migrovanie obyvateľstva, pričom poznáme:

- a) *Dobrovoľnú migráciu* – obyvateľ sa na základe vlastnej vôle a bez vplyvu vonkajších faktorov rozhodne opustiť domovskú krajinu, a to z rozličných dôvodov, ktorými sa budeme zaoberať nižšie.
- b) *Nútenú migráciu* – pri ktorej sú jej aktéri prinútení opustiť miesto svojho pôvodného bydliska, či už kvôli nevyhovujúcim životným podmienkam, či nestabilnej politickej situácii. Vysídlenie za účelom ochrany obyvateľstva podnietené závažnými život ohrozujúcimi situáciami, ako napríklad prírodné katastrofy, či vojnové konflikty, nazývame *evakuáciou*. Môže však nastať aj situácia, kedy príslušné orgány štátu rozhodnú o nútenom vysídlení niektorých štátnych príslušníkov z politických, rasistických alebo iných dôvodov. Ich následne označujeme ako vysídlencov alebo vyhnančov.

Administratívno-právne členenie rozlišuje migráciu z právneho hľadiska, teda či došlo k porušeniu, respektíve dodržaniu noriem súvisiacich s migráciou v rámci územia určitého štátu.

- a) *Legálna migrácia* – je úradom hraničnej a cudzineckej polície, prezídia policajného zboru definovaná ako „cezhraničný pohyb osôb za účelom turistiky, krátkodobého pobytu, dlhodobého pobytu a trvalého pobytu pri splnení podmienok stanovených v zákonoch SR a medzinárodných dohodách, ktorými je SR viazaná.“.²⁰ Zaradujeme sem oblasť udeľovania víz, cestovný ruch a s ním spojené splnenie povinností občanov vstupujúcich na naše územie, ale aj dlhodobé a trvalé povolené pobyty. Medzi špecifickú kategóriu legálnej migrácie patrí azyl, umožňujúci cudzincom legálne sa zdržiavať na území našej krajiny ako utečencom.

¹⁹ IOM: *Identifying International Migrants*. [cit. 2012-2-26], Dostupné na internete: <<http://www.iom.int/jahia/Jahia/about-migration/developing-migration-policy/identify-intl-migrants>>

²⁰ Úrad hraničnej a cudzineckej polície, Prezídia Policajného zboru, Oddelenie systémov a informácií: *Legálna a nelegálna migrácia v Slovenskej republike za rok 2001*, [cit. 2012-3-02], Dostupné na internete: <http://www.minv.sk/swift_data/source/policia/hranicna_a_cudzinecka_policia/rocenky/rok_2001/2001-rocenka-uhcp-sk.pdf>, s. 5

Takýmto cudzincom vláda Slovenskej republiky svojím rozhodnutím poskytuje dočasnú ochranu počas trvania ozbrojeného konfliktu v krajine ich pôvodu.

- b) *Ilegálna migrácia* – vo všeobecnosti sa jedná o neoprávnený vstup, opustenie teritória istého štátu, alebo narušenia jeho hraníc. Tak isto sem radíme prípady, ak sa do krajiny dostane migrant na základe sfaľovaných cestovných dokladov, ak dôjde k ich vypršaniam, respektíve porušeniu vízových podmienok vo vzťahu k štátu.²¹

V poslednej kategórii klasifikácie migrácie sa budeme venovať príčinám a motiváciám, ovplyvňujúcim pohyby obyvateľstva. Existuje však veľké množstvo odlišných faktorov, vplývajúcich na rozhodovanie o migrácii. Najčastejšie sa stretávame s migráciou:

- a) *Politického charakteru* – občania štátu často opúšťajú svoje domovy z dôvodov politických nepokojov v danej krajine, sprevádzaných vojnovými alebo ozbrojenými konfliktami. Na rozdiel od ekonomických migrantov neopúšťajú svoje domovy dobrovoľne a s jasným úmyslom. Migrujúcich takéhoto druhu môžu byť podľa Ženevskej Konvencie OSN z roku 1951 považovaný za utečencov.²²
- b) *Ekonomického charakteru* – často označovaná aj ako migrácia za prácou. V tomto prípade sú migrujúci motivovaní opustiť svoju krajinu z dôvodu vidiny lepších životných podmienok v inom štáte, ktorý ponúka vhodnejšie možnosti zamestnať sa. Podľa definícií IOM a OSN „migrantom za prácou sa vo všeobecnosti chápe osoba, ktorá sa zaoberá alebo chce zaoberať platenou aktivitou v štáte, ktorého nie je občanom“.²³ V podmienkach Slovenskej republiky sa imigrantom za prácou stáva osoba, ktorá sa prisťahovala do krajiny hlavne z pracovných dôvodov;

²¹ DEMETRIOS G. Papademetriou: *The Global Struggle with Illegal Migration: No End in Sight*. [cit. 2012-2-26] Dostupné na internete: <<http://www.migrationinformation.org/Usfocus/display.cfm?ID=336>>.

²² Utečenec podľa Ženevskej Konvencie OSN o právnom postavení utečencov je každý, kto „následkom opodstatneného strachu z prenasledovania z dôvodov rasy, náboženstva, národnosti, príslušnosti k určitej sociálnej skupine alebo v dôsledku politického zmýšľania, sa nachádza mimo územia svojej štátnej príslušnosti a ak táto osoba nie je schopná, alebo ochotná – v dôsledku svojho strachu – zveriť sa pod ochranu svojej pôvodnej krajiny“. Spomínaná konvencia bola doplnená v roku 1967 a definícia utečenca bola rozšírená aj na ochranu celých skupín utekajúcich pred násilím a prenasledovaním. Prameň: Protokol týkajúci sa právneho postavenia utečencov (Ženevská konvencia z roku 1951). [cit. 2012-3-02] Dostupné na internete: <<http://www.ludiaakomy.sk/download/Newyorsk%C3%BD%20protokol.pdf>>

²³ DIVINSKY B, *Migračné trendy v Slovenskej republike po vstupe krajiny do EÚ (2004-2008)*, 2009, IOM, s.39

emigrantom za prácou je občan, ktorý sa natrvalo alebo dočasne vysťahoval zo SR kvôli práci v zahraničí.²⁴

- c) *Mimoekonomického charakteru* – do tejto skupiny radíme predovšetkým migráciu za kvalitnejším štúdiom, avšak môžeme sa stretnúť aj so prisťahovaním, respektíve vysťahovaním sa za rodinnými príslušníkmi.

V odborných literatúrach sa však stretávame aj s modelom migrácie, ktorý spracoval E. LEE. V ňom vysvetľuje motivácia k migrácií dvoma faktormi²⁵:

- a) „*push*“ faktor – predstavujú skupinu činiteľov, ktoré vytláčajú migrantov z krajiny pôvodu, a teda prispievajú k rozhodnutiu emigrovať do zahraničia. Typickým príkladom, ktorý uvádza aj ONDRUŠEK M. vo svojom vedeckom článku, je nedostatok pracovných príležitostí v danej krajine respektíve regióne.
- b) „*pull*“ faktor – na druhej strane ide tzv. priťahujúce faktory, ktoré lákajú a motivujú migrantov imigrovať do inej krajiny alebo regiónu. Príkladom môže byť vyššia životná úroveň obyvateľstva cieľovej krajiny, či dostatok pracovných miest a lepšie ohodnotenie.²⁶

1.2 Migrant

Na základe predchádzajúcich definícií je tak možné opísať s migráciou súvisiaci pojem migrant. IOM vo svojom slovníku migrácie tvrdí, že na medzinárodnej úrovni všeobecne prijímaná definícia migranta neexistuje. Tento termín zahŕňa všetky prípady, kedy bolo rozhodnutie migrovať prijaté slobodne jednotlivcom z dôvodov jeho „osobného prospechu“ a bez zásahu externého faktora. Spomínaný pojem preto aplikujeme na ľudí a rodiny, ktorí sa presúvajú do iných krajín alebo regiónov kvôli zlepšeniu ich materiálnych respektíve sociálnych podmienok a zároveň pre ich pozitívnejšie vyhliadky na život.²⁷ Ďalej Organizácia pre svetovú spoluprácu a rozvoj vo svojej definícii migranta považuje za osobu, ktorá mení krajinu svojho trvalého, prípadne obvyklého pobytu.²⁸

²⁴ DIVINSKY B, *Migračné trendy v Slovenskej republike po vstupe krajiny do EÚ (2004-2008)*, 2009, IOM, s.40

²⁵ LEE, E.S. *A theory of migration*, *Demography* 3, 1966 s. 47-57

²⁶ ONDRUŠEK M.: Medzinárodná migrácia- Významný činiteľ sociálno-ekonomického rozvoja svetových regiónov, *In Medzinárodné vzťahy* x/2009

²⁷ IOM: *International Migration Law- Glossary on Migration*, Ženeva 2004 ,s.40

²⁸ OECD: *Trends in International Migration – SOPEMI Annual Report 2003,2004*. .[cit. 2012-2-26] Dostupné na internete: < <http://www.oecd.org/dataoecd/22/5/48342373.pdf>> ,

Avšak môžeme sa stretnúť aj s definíciou UNESCO, ktorá migranta opisuje ako človeka žijúceho v krajine, kde sa nenarodil dočasne alebo natrvalo a získal sociálne väzby na túto krajinu. Zároveň táto organizácia za migrantov nepovažuje utečencov, vysídlené osoby alebo inak prinútených obyvateľov opustiť ich domovy. Pretože UNESCO predpokladá, že migranti sú osoby, ktoré majú možnosť vybrať si kedy opustia svoju krajinu a kam sa rozhodnú odísť. Súčasne sa pripúšťa oddelenie medzi dobrovoľnou a nedobrovoľnou migráciou. Špeciálna spravodajkyňa Komisie ľudských práv OSN Gabriela Rodríguez Pizarro navrhla, aby boli nasledujúce osoby považované za migrantov:

- a) Osoby, ktoré sú mimo územia štátu, ktorého sú príslušníci alebo občania, nepodliehajú právnej ochrane a sú na území iného štátu.
- b) Osoby, ktoré nepožívajú všeobecné práva, vlastné pri poskytovaní štatútu utečenca, naturalizovanej osoby alebo podobného statusu hostiteľským štátom
- c) Osoby, ktoré nepožívajú buď všeobecnú právnu ochranu ich základných práv na základe diplomatických dohôd, víz alebo iných dohôd.

Táto široká definícia odráža súčasné ťažkosti pri rozlišovaní medzi migrantmi, ktorí odchádzajú zo svojich krajín z dôvodov politického prenasledovania, ekonomických problémov, zhoršovania stavu životného prostredia alebo kombináciou týchto dôvodov, a tými migrantmi, ktorí tak robia kvôli snahe nájsť lepšie životné podmienky, neexistujúce v mieste ich pôvodu. Zároveň sa táto definícia snaží opísať migrujúce obyvateľstvo, spôsobom, akým si to vyžaduje nová situácia.²⁹

1.3 Migračná politika

Migračnou politikou štátu rozumieme súbor nástrojov a opatrení, zameraných na usmerňovanie, kontrolu, podnecovanie či obmedzovanie migrácie. Ide teda o reguláciu migrácie daným štátom, ktorý má právo v rámci svojho územia migráciu upravovať rôznymi spôsobmi a zásahmi, avšak iba do takej miery, aby neporušoval práva jeho občanov alebo občanov, ktorí sú štátnymi príslušníkmi iného štátu. „Koncepty a prístupy k tvorbe a implementácii migračnej politiky sa líšia od krajiny ku krajine, sú využívané

²⁹UNESCO: *Migrant/Migration* .[cit. 2012-2-26] Dostupné na internete <<http://www.unesco.org/new/en/social-and-human-sciences/themes/social-transformations/international-migration/glossary/migrant/>>

systematické a cielené politiky, ako aj jednorazové a ad hoc zásahy.“³⁰ Okrem štátu, do presadzovania migračnej politiky vstupujú aj vnútropolitické činitele, medzi ktoré patria záujmové, nátlakové, lobistické skupiny, či byrokratické zásahy štátu. Ďalšími činiteľmi, ktoré ovplyvňujú presadzovanie migračnej politiky, sú hlavne otázky bezpečnosti štátu v rámci medzinárodného prostredia, záväzky štátu voči jeho členstvu v medzinárodnej organizácii, ktorá sa snaží o presadzovanie spoločnej migračnej politiky, čo môžeme označiť ako externé respektíve vonkajšie vplyvy na migračnú politiku štátu.

Migračná politika predstavuje samostatnú oblasť, a zároveň podoblasť iných oblastí politiky, akými sú zahraničná, domáca, bezpečnostná, obchodná, demografická alebo rozvojová politika. Zároveň sa môže v rámci štátu odohrávať na rôznych úrovniach, a to obecnej, regionálnej alebo národnej. Každý štát sa pri spravovaní jej migračnej politiky vo veľkej miere riadi vlastnými zásadami a normami. Štát pritom nesmie zabúdať na záväzky vyplývajúce z členstva v medzinárodných organizáciách, ktoré môžu mať stanovené základné atribúty spoločnej migračnej politiky. Okrem členstva v medzinárodných organizáciách však táto politika štátu môže byť ovplyvňovaná faktom, že migrácia má v súčasnosti globálny charakter, preto k nej aj treba z tohto hľadiska pristupovať.

*Vo všeobecnosti migračná politika určuje podmienky akceptácie prisťahovalcov, ich integrácie do spoločnosti, možnosť získania povolenia k pobytu, k práci alebo získania štátneho občianstva. Môžeme ju uplatňovať v štyroch smeroch alebo ich kombináciách: podporovanie žiaducej imigrácie, obmedzovanie nežiaducej imigrácie, podporovať žiaducu emigráciu a obmedzovať nežiaducu emigráciu.*³¹ Podľa HAMMARA pozostáva migračná politika z nasledujúcich častí:

- a) Regulácia a kontrola prisťahovalectva, ktorá zahŕňa prísnu alebo liberálnu kontrolu vstupu a pobytu cudzincov, garancie „permanentného statusu“, právna bezpečnosť verus náchylnosť k svojvoľnému vyhosteniu
- b) Prisťahovalecká politika nepriama – zaradenie imigrantov do rozdelenia všeobecných výhod (pracovné podmienky, podmienky bývania, sociálneho zabezpečenia, vzdelávania). Priama politika sa týka osobitých opatrení v mene prisťahovalcov a odstraňovanie právnej diskriminácie³²

³⁰ MARKOVIČ A.: Migračná politika. In: *Medzinárodné vzťahy*.2/2009 s.79

³¹ ŠIBL,D.- ŠAKOVÁ,B.:*Svetová ekonomika*.2002.s.193

³² HAMMAR T.:*European Immigration Policy: A Comparative Study*. 1985.s. 9-10

Podľa MARKOVIČA sa pohľady a názory na opis migračnej politiky líšia v závislosti od jednotlivých myšlienkových prúdov. Vo svojom článku opisuje rôznosť názorov na túto problematiku z pohľadu marxistického, neomarxistického, vnútropolitického, inštitucionálneho, teda byrokraticko-politického, realistického, či liberálneho prístupu.³³ Z toho teda vyplýva, že aj tieto faktory majú v zásade vplyv na vývoj charakteristík migračnej politiky.

Ich základné delenie spočíva v prístupe aký má štát voči migrácií. Na základe toho tak môžeme migračné politiky štátov rozdeliť na 2 základné skupiny, a to:

- a) *otvorené alebo liberálne migračné politiky*- vyznačujú sa ústretovosťou a podporou voči migrácií. Štáty uplatňujúce tento druh politiky vo vzťahu k migrácií v rôznej miere povoľujú prijímanie migrantov, umožňujú im slobodný pohyb a migráciu dokonca podporujú.
- b) *uzavreté respektíve protekcionistické, konzervatívne migračné politiky* - teda tie, ktoré sa k migrácií stavajú nepriateľsky, bránia jej rozvoju, alebo sa jej snažia zabrániť a likvidovať ju. Takýto druh migračnej politiky však nie je typický pre demokratické zriadenia, hlavne kvôli striktnému obmedzovaniu pohybu obyvateľstva. Avšak vzhľadom na súčasný globálny charakter migrácie nie je možné uplatňovanie tejto politiky v plnej miere.

Z pohľadu ústretovosti alebo reštrikcií politík, ako aj z hľadiska vzťahu spoločnosti k imigrantom a prístupu k novej integrácii ONDREJČÍK vo svojej práci uvádza tri základné modely migračných politík:³⁴

- a) *diskriminačný model* – tento model sa uplatňuje hlavne v krajinách, kde je národ silne podmienený etnickým princípom, teda spoločným pôvodom, jazykom a kultúrou. To predpokladá vylúčenie menšín z občianstva a národnej komunity. Prevažná časť obyvateľstva nie je ochotná akceptovať imigrantov a ich rodiny ako súčasť národa. Diskriminačný model politiky je podmienený touto neochotou občanov daného prijímajúceho štátu. Spomínaná nevôľa dokonca môže prerásť až do tzv. diferenciálnej exklúzie, ktorú možno charakterizovať ako inkorporáciu imigrantov v určitých oblastiach života spoločnosti. Imigranti sa síce stávajú súčasťou spoločnosti,

³³ MARKOVIČ A.: Migračná politika. In: *Medzinárodné vzťahy*.2/2009 s.81-88

³⁴ ONDREJČÍK J. 2007: Medzinárodná ekonomická migrácia v rámci EU, Diplomová práca, Trnava 2007: Trnavská univerzita v Trnave, 143

avšak sú vylúčení z participácie na ekonomických, kultúrnych, sociálnych a politických vzťahoch. V takejto spoločnosti môžeme hovoriť o existencii priamej prepojenosti medzi etnickým pôvodom člena spoločnosti a triednym postavením.³⁵ Príkladom krajiny, ktorá sa najviac približuje k uplatňovaniu tohto druhu imigračnej politiky bolo v roku 2000 Nemecko, na ktorého území sa v tej dobe nachádzalo 7,3 milióna legálnych prisťahovalcov, čo tvorilo 8,9% z celkovej populácie.³⁶ V tomto období krajina prijala kroky podobné opisovanému modelu.³⁷

- b) *asimilačný model alebo integračný model* – podľa MARKOVIČA môže byť model definovaný, ako politika inkorporácie migrantov do spoločnosti prostredníctvom jednostranného procesu adaptácie. Migrantom umožňuje plnoprávny vstup do spoločnosti a umožňuje sa stať príslušníkom národa. Avšak je očakávané, že sa vzdajú svojich odlišných jazykových, kultúrnych alebo sociálnych charakteristík a splynú s väčšinou populácie.³⁸ Pričom úlohou štátu je vytvoriť podmienky pre tento proces, to hlavne naliehaním na používanie dominantného jazyka. Dobrým príkladom tohto modelu je Francúzsko, ktoré voči imigrantom uplatňuje *ius soli*, no zároveň je z jeho strany požadovaná kultúrna asociálna asimilácia. Legálni francúzsky občania tak požívajú rovnaké kultúrne, občianske a jazykové práva bez ohľadu na pôvod. Až do 20. storočia Francúzsko nemalo s uplatňovaním tejto politiky väčšie problémy, avšak s rastúcou vlnou migrácie hlavne obyvateľov so značne odlišnou kultúrou sa jej praktické aplikovanie sťažilo.
- c) *multikulturálny, pluralitný model* ako najmladší z modelov uznáva legitimitu kultúrnej a sociálnej rôznorodosti etických menšín. Predpokladá začlenenie jednotlivcov a skupín do spoločnosti bez straty socio-kultúrnej identity. V porovnaní so spomínanými modelmi sa aktívne podieľa a vstupuje do integračného procesu, čím zaisťuje reštrukturalizáciu štátnych inštitúcií,

³⁵ONDREJČÍK J. 2007: Medzinárodná ekonomická migrácia v rámci EU, Diplomová práca, Trnava 2007: Trnavská univerzita v Trnave, 143

³⁶STOJAROVÁ, Věra: „*Modely integrace imigrantů a jejich projevy v české politice*“. [cit. 2012-3-02] Dostupné na internete <<http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=204>>

³⁷Nemecká vláda prijala zákon, ktorý v praxi menil získavanie občianstva. Deti narodené na ich území štátne občianstvo získali automaticky iba v prípade, že aspoň jeden z rodičov na území štátu zotrval legálne minimálne po dobu ôsmich rokov. Týmto sa nemecké zákony priklonili k *ius soli* na úkor *ius sanguinis*. Ďalším príkladom je zavedenie systému „zelených kariet“, ktorý mal vyhovieť riadenej migrácii a to tým, že pracovné povolenie obmedzuje na päť rokov.

³⁸MARKOVIČ A.: Migračná politika. In: *Medzinárodné vzťahy*. 2/2009 s.89 - 92

ktoré sú upravované tak, aby odrážali odlišný kultúrny a sociálny pôvod všetkých uchádzačov.³⁹ Taktiež predpokladá garanciu rovnakých práv vo všetkých sférach života.⁴⁰ Najlepšími príkladmi multikultúrneho modelu sú krajiny ako Austrália, Kanada a s určitými výhradami aj Švédsko a Veľká Británia.⁴¹

Jednotlivé štáty zostavujú svoje migračné politiky na určité obdobie, stanovujú v nich ciele, ktoré chcú v tejto oblasti dosiahnuť, ako aj politiku udeľovania azylu atď. Migračnej politike Slovenskej republiky sa budeme venovať v kapitole zachytávajúcej súčasný stav a trendy migrácie s ňou súvisiace.

³⁹ STOJAROVÁ, Věra: „Modely integrace imigrantů a jejich projevy v české politice“. In: *Středoevropské politické studie*. VI/2004 [cit. 2012-3-02] Dostupné na internete <<http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=204>>

⁴⁰ CASTELLS-MILLER, M.J.: *The Age of migration: international population movements in the modern world*. 1993

⁴¹ HELLOVÁ D.: „Integrácia imigrantov-Analýza multikultúrneho modelu vo Veľkej Británii“. In: *Středoevropské politické studie*, X/2008 .[cit. 2012-3-02] Dostupné na internete <<http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=336>>

2 Historický vývoj migrácie podmieňujúci súčasné etnické zloženie obyvateľstva

Fenomén migrácie je historickou kategóriou, ktorú môžeme pozorovať od zrodu ľudskej civilizácie. Geografické premiestňovanie obyvateľstva medzi jednotlivými oblasťami sveta bolo a je súčasťou vývoja ľudstva. Tieto migračné pohyby zohrávajú významnú úlohu pri určovaní pôvodu obyvateľstva určitého štátu. Cieľom kapitoly je identifikovať a v skratke priblížiť skupiny migrantov, ktorí sa pohybovali na území dnešnej Slovenskej republiky. Ako uvádza LIĎÁK dejiny medzinárodných migrácií mapujú hlavne početné prehľady dejín vyst'ahovalectva a prisťahovalectva na teritóriách jednotlivých krajín. Historické udalosti, ktoré v minulosti podmienili pohyb ľudí, však ovplyvňujú aj život dnešného Slovenska. Národnostné zloženie obyvateľov, kultúra, zvyky či tradície, aké u nás v súčasnosti môžeme nájsť, sú výsledkom predchádzajúcich migračných pohybov a vln a to v oboch smeroch. V súvislosti s dejinami migrácie na Slovensku však nemôžeme hovoriť len o období samotného štátu, pretože migrácia slovenských obyvateľov, ako aj imigrácia na Slovensko bola podmienená viacerými svetovými udalosťami siahajúcimi niekoľko storočí do minulosti. Na základe týchto zistení môžeme migračné vlny, ktoré najviac ovplyvnili štruktúru slovenského obyvateľstva rozdeliť na viacero období. Pre vývoj migrácie na Slovensku je významné obdobie slovanského osídlenia, maďarizácie, ako aj priemyselná revolúcia, či objavenie Ameriky. Z novodobých dejín vplývala nielen na svetovú, no zároveň aj slovenskú migráciu prvá a druhá svetová vojna, avšak aj vztýčenie železnej opony a nastolenie komunizmu na Slovensku. Následný pád Sovietskeho zväzu a udalosti novembra 1989 podmienili migračné pohyby, súčasne však začlenenie Slovenska do viacerých integračných zoskupení, z ktorých najvýraznejší dopad mal vstup do Európskej únie. V súčasnosti sa však objavuje nový fenomén, ovplyvňujúci celosvetovú migráciu, ktorým sú prírodné podmienky, a teda aj ekologickí migranti. V nasledujúcich častiach opíšeme jednotlivé udalosti, ktoré najviac ovplyvnili migráciu obyvateľov Slovenska.

2.1 Historický prierez migrácie obyvateľstva na území dnešnej Slovenskej republiky od 5. storočia

V období medzi 5. a 6. storočím boli zaznamenané na euroázijskom kontinente rozsiahle pohyby obyvateľstva označované aj ako „veľké sťahovanie národov“. Tento hromadný presun obyvateľov bol spôsobený hlavne politickou, hospodárskou a sociálnou situáciou Rímskeho impéria na konci 4. storočia, zároveň však súvisel s vpádom nomádskeho kmeňového zväzu Hunov do Európy. Vpád Hunov uviedol do pohybu obyvateľstvo nachádzajúce sa v čiernohorských oblastiach ako aj v oblastiach dolného a stredného Podunaja.⁴² Koncom 5. storočia sa na územie Karpatskej kotliny dostali zo zakarpatských a juhovýchodných oblastí Slovania, ovplyvnení týmto rozsiahlym sťahovaním národov. Na našom území boli v tom čase usídlené rôzne etnické skupiny, ako Germáni a Longobardi, ktoré však začali emigrovať na západ. V priebehu 6. storočia sa tak Slovania stali dominantným obyvateľstvom na území dnešného Slovenska. Avšak ich pokojné nažívanie bolo narušované vpádmi turkotatárskych kočovných kmeňov, hlavne Avarov do Karpatskej kotliny koncom 6. storočia. Tieto nájazdy Turkov, Tatárov a Mongolov pokračujúce až do konca stredoveku boli pre Slovanov pociťujúcich potrebu spojenia sa podnetom pre vytvorenie prvého kmeňového zväzu.

V 9. storočí nášho letopočtu na naše územie začali podnikat' výpravy maďarské kmene, ktoré sa tu po porážke v bitke pri Lechu v roku 955 začali usadzovať a organizovať kráľovstvo pod vedením dynastie Arpádovcov. Po ich príchode do Podunajska sa usadzovali hlavne v rovinách a nížinách.

Podľa GALLOVEJ-KRIGLEROVEJ a VYLITOVEJ východnú časť Žitného ostrova osídlili Maďari už v 10. storočí, pretože v západnej časti sa po vyhubení značnej časti Slovanov pri tatárskych vpádoch nachádzali prevažne Nemci. Avšak ďalší pohyb obyvateľov a s tým súvisiaci proces zániku Veľkej Moravy a vznik Uhorského kráľovstva je pre nedostatok zachovalých prameňov len málo preskúmaný. Dôsledkom týchto pohybov došlo k prelínaniu prvkov slovenskej a maďarskej kultúry, čo sa prejavilo nielen v oblasti jazyka, ale aj v kultúrnych tradíciách a spoločenských zvykoch, ktoré sú dodnes spoločné pre obe kultúry.⁴³

Existujúce záznamy o migrácií na územie dnešného Slovenska z 11. storočia svedčia o príchode Židov z Čiech, Rakúska a Nemecka. Židia zaoberajúci sa remeslami,

⁴² LIĐÁK J.: Medzinárodná migrácia v Európe v jej historickom kontexte. In: *Almanach, Aktuálne otázky svetovej ekonomiky a politiky*.

⁴³ GALLOVÁ-KRIGLEROVÁ, VYLITOVÁ: Migranti- Migrácia v našej histórii, 2007, s 189

obchodom či transakciami sa usídľovali hlavne v menších mestách. Najväčší počet židov sa koncentroval v Bratislave, Nitre a Trnave.⁴⁴ Koncom 11. storočia môžeme pozorovať ich zväčšený prílev hlavne z Čiech a Moravy, kde boli v tom čase prenasledovaní. V Uhorsku mali postavenie hostí a boli im pridelené rovnaké práva ako mestským obyvateľom. Napriek tomu boli často nútení žiť v izolácií, kvôli prenasledovaniu zo strany kresťanského obyvateľstva.⁴⁵

V období 12. a 13. storočia do strednej Európy začali prichádzať Rómovia, pričom na územie dnešného Slovenska sa najpočetnejšie skupiny na čele s kráľom Sidelom dostali na začiatku 15. storočia. Prešli postupne skoro celým územím od Budína cez Košice až do Prešporku, pričom sa preukazovali ochrannými listinami cisára Žigmunda alebo ochranným glejtom⁴⁶ získaným od pápeža. Na území Uhorska sa Rómovia usádzali hlavne z toho dôvodu, že oproti inými západoeurópskym krajinám mali Rómovia v Uhorsku oveľa tolerantnejšie podmienky.⁴⁷

Druhá polovica 13. storočia sa niesla v znamení migrácie Nemcov, ktorí zohrávali v histórii Slovenska významnú úlohu. Vzhľadom na početnosť nemeckej komunity na Slovensku toto obdobie BOTÍK J. označuje aj ako „nemeckú kolonizáciu“ a vlny nemeckých imigrantov siahajú až do 19. storočia.⁴⁸ Táto menšina sa v porovnaní s inými vyznačovala veľkou kultúrnou rôznorodosťou, ktorá bola spôsobená osídľovaním nemeckých imigrantov v rôznych časových obdobiach a z rôznych regiónov dnešného Nemecka. Nemcami boli osídlené oblasti horného a dolného Spiša, „banské mestá stredného Slovenska so širším okolím, viaceré mestá východného Slovenska a taktiež mnohé lokality v oblasti západného Slovenska – Bratislava, Trnava, malokarpatské vinohradnícke mestečká.“⁴⁹ Tieto oblasti znázorňuje aj mapa v prílohe č. 1, pričom vymedzuje časové obdobie a porovnáva ich sídla v 15. storočí a 20. storočí. Ich príchod predstavoval z veľkej miery snahu uhorského kráľa Bela IV. povzniesť hospodárstvo Uhorska po ničivom tatárskom vpáde v rokoch 1241-1242. Títo noví obyvatelia mali zvýšiť poľnohospodársku produkciu a prispieť k rozvoju remesiel, s čím sa súčasne spája aj počiatok remeselných spoločenstiev, známych ako cechy. Charakteristickou skupinou

⁴⁴ ČAPLOVIČ D., - ČIČAJ V. – KOVÁČ D. – LIPTÁK E. –LUKAČKA J. 2000.: *Dejiny Slovenska..* s. 103

⁴⁵ GALLOVÁ-KRIGLEROVÁ, VYLITOVÁ.2007.: *Migranti- Migrácia v našej histórii..* s 189

⁴⁶ glejt – je „stredoveká sprievodná listina zabezpečujúca držiteľovi voľný pohyb po krajine „ Prameň: Slovník cudzích slov. [cit. 2012-03-03]. Dostupné na internete: <<http://www.cudzieslova.sk/hladanie/glejt>>

⁴⁷ GALLOVÁ-KRIGLEROVÁ, VYLITOVÁ.2007.: *Migranti- Migrácia v našej histórii..* s 189

⁴⁸ BOTÍK, J. 2007.: *Etnická historia Slovenska.* s.68

⁴⁹ ĎURKOVSKÁ M., *História nemeckého osídlenia na území Slovenska do začiatku 19. storočia*, Spoločenskovedný ústav SAV, [cit. 2012-03-03].Dostupné na internete: <<http://www.saske.sk/cas/archiv/2-2007/durkovska.html>>

prichádzajúcou na naše územie boli aj karpatskí Nemci, ľudovo známi ako „mantáci“, ktorí sa postupne usádzali medzi Slovenským rajom a Slovenský krasom. Tu si zakladali svoje osady, ktorých príkladom je aj mestečko Medzev. Spočiatku karpatskí Nemci pracovali ako baníci a neskôr na našom území založili tradíciu hámorníctva⁵⁰, no najviac sa preslávili ako vynikajúci kováči.⁵¹

Z juhovýchodu na Slovensko začali postupne po hrebeňoch horských masívov Karpát prichádzať v druhej polovici 14. storočia Valasi, ktorí sa venovali predovšetkým chovu oviec. Prvýkrát na naše územie prišli v roku 1337 a to konkrétne do obe Koromľa pri Sobranciach. Neskôr sa usadili na severnom Zemplíne, Šariši a v Makovickom panstve.⁵²

Svoje stáda pásli na stráňach Karpát a po ich hrebeňoch putovali smerom do Sedmohradska, Haliče a na slovenské územie. Valasi prichádzali vo viacerých etapách, pričom sa k nim začiatkom 15. storočia pridali aj Rusíni, ktorí sa usídlili najmä v severovýchodnej časti dnešného Slovenska. Ich ďalšia vlna dorazila na naše územie v 16. a na začiatku 17. storočia. Ich vplyv bol viditeľný vo viacerých oblastiach života vtedajšieho obyvateľstva. Napríklad pred príchodom Valasov sa ovci u nás pásli najmä na nížinách a úhorových plochách, no pod ich vplyvom sa na pasenie začali využívať aj horské stráne. V týchto prírodných podmienkach vyrábali mliečne výrobky a syry z ovčieho mlieka, ktoré pôvodné obyvateľstvo na danom území dovtedy nepoznalo. Zároveň v značnej miere Valasi ovplyvnili aj kultúru dnešných Slovákov, pretože priniesli na naše územie tradičné symboly ako valašku, bryndzu alebo žinčicu. V niektorých historických textoch, ale aj súčasných publikáciách o slovenskej kultúre sú Slováci zobrazovaní často ako pastieri oviec, avšak pôvodne nimi neboli Slováci, ale práve Valasi. Ich rozloženie na slovenskom území znázorňuje mapa v prílohe č. 2.⁵³

Významnou udalosťou, ktorá ovplyvnila medzinárodné migračné toky bolo v 15. storočí objavenie „Nového sveta“. Po roku 1492 svet zaznamenal významný presun obyvateľstva práve do Ameriky. Avšak v súvislosti so slovenskou migráciou resp. emigráciou na nový kontinent hovoríme až v neskorších obdobiach, konkrétne na začiatku 19. storočia. Značnou migračnou vlnou, ktorá dorazila na naše územie sú však v tomto období obyvatelia z českých území. Dôvodom tohto presunu boli hlavne husitské vojny a

⁵⁰ Hámor je mechanizovaná kováčska dielňa

⁵¹ GALLOVÁ-KRIGLEROVÁ, VYLITOVÁ. 2007.: *Migranti- Migrácia v našej histórii*. s 189

⁵² STAVIARSKY Š. 2005.: *Valašská kolonizácia na území Slovenska* [online]. 10. 2. 2005. [cit. 2012-03-12]. Dostupné na internete: <<http://korzar.sme.sk/c/4544543/valasska-kolonizacia-na-uzemi-slovenska.html>>

⁵³ GALLOVÁ- , VYLITOVÁ. 2007.: *Migranti- Migrácia v našej histórii*. s 190

ozbrojené konflikty medzi cisárom Žigmundom Luxemburským a Husitami. Ďalšia vlna migrácie z tejto oblasti sa spája s pôsobením žoldnierskeho vojska Jiskru z Brandýsa. Na prelome 15. storočia ich u nás prebývalo približne 15 až 20 tisíc. Spolu Husitami sa na naše územie dostala staročesky písaná literatúra náboženského charakteru. Výstižným príkladom vtedajšej migrácie a následného osídlenia je aj vznik obce Praha v Lučeneckom okrese. Bolo to spôsobené tým, že žoldnieri Jána Jiskru dostali za víťazstvo vo vojne pôdu, na ktorej vystavali osídlenie pomenované podľa ich domovskej metropole.⁵⁴

V 16. storočí dôsledkom osmanských výbojov dochádza k migrácií maďarskej šľachty z dolného Uhorska do južných oblastí Slovenska a na sever, čo viedlo k následným zmenám v sociálnej a etnickej skladbe obyvateľstva. Viacerí obchodníci pochádzajúci z Budína sa usídl'ovali v Trnave alebo Moldave nad Bodvou, ktorá zmenila svoj charakter z nemeckého na prevažne maďarské mesto. Zároveň môžeme v 16. storočí pozorovať druhú vlnu migrácie Rómov na naše územie, spôsobené hlavne faktom, že sa Uhorsko stalo bezprostredným susedom Osmanskej ríše. Keďže sa Rómovia najčastejšie živili ako kováči lepšie uplatnenie vo vojenskom období dosiahli práve v Uhorsku. Týmto sa vytvorili podmienky pre ich trvalejšie usadzovanie na našom území, čo potvrdzuje aj fakt, že už v 18. storočí sa stali stabilnou súčasťou vtedajšej populácie. S 16. storočím a začiatkom 17. storočia sa v súvislosti s imigráciou na naše územie spája aj nová vlna prílevu Valachov, ktorí sa usadzovali hlavne v oblasti dnešnej Oravy. Niektoré zdroje tvrdia, že prišli na žiadosť zemepánov, ktorí v tých oblastiach chceli efektívnejšie využívať ich lesy. Valasi, ktorých kultúra bola podobná kultúre vtedajšieho obyvateľstva, nemali problém s nimi splynúť. V tomto storočí tiež zaznamenávame nemeckú imigráciu, teda hlavne príliv habánov, predstavujúcich novú náboženskú spoločnosť pochádzajúcu zo Švajčiarska, Holandska a Nemecka. Habáni sa preslávili výrobou keramiky, nožov, súkna a tým boli opäť prínosom do kultúrnej rozmanitosti obyvateľstva.⁵⁵ Okrem stúpcov evanjelického augsburského, kalvínskeho vierovyznania, na Slovensku nachádzali útočisko aj príslušníci sekty novokrstencov, teda spomínaní habáni.⁵⁶ Uhorská šľachta habánov na svoje majetky pozývala hlavne z ekonomických dôvodov, pretože boli zručnými remeselníkmi a z ich výrobkov mali značný zisk.⁵⁷

⁵⁴GALLOVÁ-, VYLITOVÁ. 2007.: *Migranti- Migrácia v našej histórii*. s 191

⁵⁵GALLOVÁ-, VYLITOVÁ. 2007.: *Migranti- Migrácia v našej histórii*. s 188

⁵⁶ĐURKOVSKÁ M., *História nemeckého osídlenia na území Slovenska do začiatku 19. storočia*, Spoločenskovedný ústav SAV, [cit. 2012-03-03].Dostupné na internete: <<http://www.saske.sk/cas/archiv/2-2007/durkovska.html>>

⁵⁷ HORVÁTHOVÁ M.2002.: *Nemci na Slovensku, Etnokultúrne tradície z aspektu osídlenia, remesiel a odievania*, s. 28

Po sérií viacerých rozbrojov na území súčasného Chorvátska spôsobené bojmi s Turkami, ako aj feudálnymi problémami dochádza k masovej imigrácii chorvátskych poddaných na Slovensko. Avšak k najväčšiemu presídleniu došlo po bitke pri Moháči v roku 1526. Táto migrácia trvala približne do 70. rokov 16. storočia. Skupiny chorvátskeho obyvateľstva osídlili zväčša v opustených usadlostiach oblasti Záhoria, Malých Karpát, Bratislavy, Senca, Trnavy, Trenčína i Piešťan. Zakladali však aj nové dediny, kde postupne spĺyvali s miestnym obyvateľstvom, niektorí však svoje chorvátske povedomie časom stratili.⁵⁸

Výrazný príliv imigrantov na Slovensko z Čiech v 17. storočí súvisel s prenasledovaním českých protestantov. Hlavná vlna prílivu obyvateľov súvisela s vypovedaním nekatolíckych šľachticov a mešťanov v roku 1620 po bitke na Bielej hore. Títo Česi sa usídlili hlavne v oblasti Nitrianskej a Trenčianskej stolice, pričom prichádzajúci učitelia, kňazi, lekári a úradníci významne prispeli k rozvoju spoločenského a kultúrneho života na Slovensku.⁵⁹

Po príchode osmanských vojsk na naše územie a neskôr po podpísaní Satmárského mieru v roku 1711⁶⁰ dochádzalo ku sťahovaniu obyvateľov do takzvanej „Dolnej zemi“⁶¹. Už v prvej polovici 18. storočia je možné hovoriť o migrácii za prácou. „Nedostatočne rozvinutý trh pracovných síl nútil roľníkov vyhľadávať rôzne druhy sezónnych prác. Každoročne odchádzali schudobnení roľníci a želiari zo severu na poľnohospodárske práce, hlavne žatevné, prevažne do Zadunajska a na Dolnú zem.“⁶² GALLOVÁ-KRIGLEROVÁ a VYLITOVÁ vo svojej publikácii uvádzajú, že ďalším dôvodom ich sťahovania boli problémy užiť sa poľnohospodárskou prácou, zároveň sprevádzané hladom a epidémiami. Tak isto spomínajú, že v oblasti horného Uhorska sa vyberali vyššie dane ako v ostatných častiach Uhorska, preto bolo pre nich výhodnejšie sa presťahovať na juh kráľovstva. Tieto oblasti poskytovali roľníkom priaznivé podmienky v podobe kvalitnej pôdy. Na druhej strane boli imigrantom zo strany zemepánov poskytované úľavy a náboženská sloboda z dôvodu nedostatku pracovnej sily v tom období. Tak si postupne začali vytvárať svoje komunity a môžeme to považovať za počiatky vzniku slovenských osád na území dnešného Maďarska existujúce až dodnes.

⁵⁸ GALLOVÁ-KRIGLEROVÁ, VYLITOVÁ: *Migranti- Migrácia v našej histórii*, 2007, s 189

⁵⁹ GALLOVÁ- , VYLITOVÁ. 2007.: *Migranti- Migrácia v našej histórii*. s 188

⁶⁰ *Satmársky mier* bol podpísaný 1. mája 1711 v Satu Mare. Ukončila sa ním séria protihabsburských povstaní medzi cisárskym generálom Pálffym a grófom Károlyim. Habsburgovci si týmto posilnili postavenie na uhorskom tróne a zároveň si šľachta obhájila svoje výsady.

⁶¹ Za *Dolnú zem* bola považovaná južná časť Uhorska.

⁶² KOHÚTOVÁ M., :*Migrácie v novoveku a Slovensko*

Územie obývané Slovákmi sa tak rozšírilo v rámci Uhorska aj na srbskom a rumunskom území. V súčasnosti sa ich najpočetnejšia skupina nachádza v maďarskom meste Békešská Čaba, či v srbskej Vojvodine.

LIDÁK považuje 19. storočie za najdôležitejšie storočie pre migráciu, pretože z celosvetového hľadiska môžeme pozorovať najvplyvnejšie migračné vlny novoveku.⁶³ Spoločným znakom celoeurópskej migrácie bola prevaha emigrácie pred imigráciou. BADE tieto migračné vlny novoveku označuje ako atlantickú resp. proletársku masovú migráciu.⁶⁴ „Medzi rokmi 1815-1930 emigrovalo z ekonomických a politických dôvodov viac ako 50 miliónov obyvateľov z európskych krajín na americký kontinent. Z nich cca 38 miliónov našlo nový domov v Spojených štátoch amerických.“⁶⁵ Rovnaký trend v tom období zachvátil aj Slovákov, ktorí v početných skupinách emigrovali. „Podľa dostupných štatistík do roku 1913 z Uhorska emigrovalo viac ako 2 milióny ľudí. Väčšina vysťahovalcov (asi 97%) odchádzala práve do USA. Pritom tretina všetkých vysťahovalcov z Uhorska pochádzala z hornouhorských žúp, teda z územia dnešného Slovenska.“⁶⁶ Podľa ďalšieho prameňa je možné migráciu v tomto období rozdeliť do dvoch prúdov. „Prvý prúd tvorila stará emigrácia, približne do roku 1883 a jej účastníkmi boli najmä Angličania, Íri, Walesania, Belgičania, Švédi, Dáni, Nóri, Francúzi, Nemci, Holanďania, Švajčiari, ktorí prichádzali s úmyslom natrvalo sa usadiť a neskôr sa považovali za „pôvodných obyvateľov“ Ameriky, ktorí jej dali kultúru a zaslúžili sa o jej hospodársky a sociálny rozvoj.“⁶⁷ K druhej vlne, ku ktorej patrili nový prisťahovalci patrili Rusi, Poliaci, Česi, Maďari, Chorváti, Rumuni, ktorí prichádzali za účelom získania finančných prostriedkov, aby sa potom mohli vrátiť do krajiny ich pôvodu. Z Európy sa do zámoria sťahovalo hlavne dedinské obyvateľstvo, ktoré potom tvorilo podstatnú časť nového obyvateľstva zámorských miest.⁶⁸ Masívnosť zámorskej migrácie zachytáva tabuľka.

⁶³ LIDÁK J.: Medzinárodná migrácia v Európe v jej historickom kontexte. In: *Almanach, Aktuálne otázky svetovej ekonomiky a politiky*.s.24

⁶⁴ BADE, K.J. 2005:*Evropa v pohybu. Evropská migrace dvou století*. s.9

⁶⁵ ŠTEFANČIK R.- LENČ J. 2011.: *Migračná politika národných štátov*. s. 10

⁶⁶ GALLOVÁ-KRIGLEROVÁ, VYLITOVÁ.2007: *Migranti- Migrácia v našej histórii*. s 192

⁶⁷ LIDÁK J.: Medzinárodná migrácia v Európe v jej historickom kontexte. In: *Almanach, Aktuálne otázky svetovej ekonomiky a politiky*. s.25

⁶⁸ PAŠIAK J. 1980.: *Človek a jeho sídla*. s. 98

Tabuľka 1 - Zámorská emigrácia z Európy v 19. storočí

Obdobie	Počet (v miliónoch)	Ročný priemer (v tisícoch)
1801 - 1850	3,6	71,5
1851 - 1900	22,8	456,3
1801 - 1900	26,4	263,9

Zdroj: DIVINSKÝ B., 2004 :*VOLUME V – Slovak Republic An Acceleration of Challenges for Society*. s.11

„Emigrácia zo Slovenska sa oneskorila a markantnejšie sa prejavila až v sedemdesiatych rokoch 19. storočia. Príčiny boli rôzne, najmä nevýhodná geografická poloha, zrušenie nevoľníctva v Uhorsku, nedostatok informácií o možnostiach emigrácie.“⁶⁹ „Údaje hovoria, že Slovensko v rokoch 1850-1937 stratilo približne 660-tisíc, niektoré údaje hovoria až o 944-tisícoch obyvateľov.“⁷⁰ Obyvatelia sa pritom najčastejšie sťahovali z ekonomických dôvodov, pretože neúroda a nedostatok práce spôsoboval chudobu, prejavujúcu sa vo väčšine regiónov. Najčastejšie ľudia opúšťali župy vo východnej a severnej časti krajiny, ktoré boli považované za najchudobnejšie. Sem patrili predovšetkým Šariš, Zemplín, Orava, Liptov, či Kysuce. Avšak v 30. rokoch 20. storočia USA už podniklo opatrenia na obmedzenie migrácie z Európy, hlavne kvôli narastajúcej úrovni nezamestnanosti. Následne tento migračný tok obyvateľstva z Európy utlmila 2. svetová vojna. Skôr vycestovaní mali možnosť zarobiť si a zlepšiť sociálne postavenie ich rodín, ale aj získať lepšie vzdelanie, či predpoklady na prácu v priemyselnej výrobe. „Podľa dobových štatistík prišlo do Uhorska v roku 1912 takmer 1,6 miliardy korún, pričom 500 miliónov prišlo na územie Slovenska.“⁷¹ Na druhej strane emigrácia Slovákov do zahraničia mala aj viacero nepriaznivých dôsledkov, medzi ktoré najčastejšie patrili vyľudnenosť niektorých oblastí, zmena demografickej štruktúry. V prípade niektorých emigrantov dochádzalo k reemigrácií zo zahraničia do rodiska. Slováci a Rusíni

⁶⁹ LIĎÁK J.: Medzinárodná migrácia v Európe v jej historickom kontexte. In: *Almanach, Aktuálne otázky svetovej ekonomiky a politiky*. s.25

⁷⁰ LIĎÁK J.: Medzinárodná migrácia v Európe v jej historickom kontexte. In: *Almanach, Aktuálne otázky svetovej ekonomiky a politiky*. s.26

⁷¹ GALLOVÁ-KRIGLEROVÁ, VYLITOVÁ.2007: *Migranti- Migrácia v našej histórii*. s 192

sa väčšinou po získaní finančných prostriedkov vracali do vlasti na rozdiel od Čechov, ktorí v cudzine často zostávali.⁷²

V období hospodárskej krízy pozorujeme emigráciu Slovákov nielen do Spojených štátov, ale aj do Južnej Ameriky, najčastejšie do Argentíny. Migračné obmedzenia zo strany Spojených štátov, boli príčinou toho, že si emigranti snažili nájsť uplatnenie aj v krajinách západnej Európy.⁷³ Po skončení 2. svetovej vojny vyvolalo nové usporiadanie Európy v druhej polovici 20. storočia obrovské migračné vlny. Následky týchto zmien sa dotkli aj Československa. „Prakticky celé 20. storočie boli Československo a neskôr oba nástupnícke štáty považované za klasické vyst'ahovalecké krajiny. Najskôr ekonomická kríza, chudoba, vojnové konflikty a povojnové usporiadanie sveta a napokon autoritárske režimy boli hlavnými dôsledkami emigrujúceho obyvateľstva.“⁷⁴ Po roku 1945 tvorili najpočetnejšiu skupinu migrantov repatrianti, prepustení vojnoví zajatci a nemeckí vyhnanci z krajín strednej a východnej Európy. „Z celkového počtu cca 130 000 slovenských Nemcov sa v konečnom dôsledku stalo obeťou organizovaného odsunu uskutočňovaného československou vládou iba niečo viac ako 30 000.“⁷⁵

Až do ukončenia studenej vojny odchádzalo mnoho emigrantov zo štátov Sovietskeho zväzu do západnej Európy. Po nedemokratickom uchopení moci v roku 1948 z Československa odišlo približne 250 000 obyvateľov. V roku 1956, keď sovietska armáda potlačila povstanie v Maďarsku, odišlo odtiaľ zhruba 194 000 obyvateľov. Takmer rovnaký scenár mala situácia, keď vstúpila na územie Československa armáda v roku 1968, čo spôsobilo, že približne 170 000 Slovákov a Čechov opustilo svoje domovy.⁷⁶

Do roku 1960 bola medzinárodná migrácia v Európe ovplyvňovaná presunmi obyvateľstva po vojne a to najmä vysídlením etnických Nemcov z východnej Európy, pripojenie zakarpatskej Ukrajiny k ZSSR, výmena obyvateľstva medzi Československom a Maďarskom, či odsun bulharských Turkov. Dôležité zmeny v zahraničnej migrácii nastali tak isto aj po páde komunistických režimov v rokoch 1989 až 1990, čo spôsobilo nárast migrantov na celom svete. Po páde Sovietskeho zväzu sa totiž milióny jeho obyvateľov stali cudzincami bez toho, aby emigrovali.⁷⁷ Aj obyvateľstvo Slovenska

⁷² VACULÍK, J.2007.:České a slovenské vyst'ahovalectvo v 1. polovici 20. storočia. In: *Historická revue*.s.48.

⁷³ GALLOVÁ-KRIGLEROVÁ, VYLITOVÁ.2007: *Migranti- Migrácia v našej histórii*. s 192

⁷⁴ ŠTEFANČIK R.- LENČ J. 2011.: *Migračná politika národných štátov*.s. 11

⁷⁵ ŠTEFANČIK R.- LENČ J. 2011.: *Migračná politika národných štátov*.s. 13

⁷⁶ ŠTEFANČIK R.- LENČ J. 2011.: *Migračná politika národných štátov*.s. 21

⁷⁷ LIĐÁK J.: Medzinárodná migrácia v Európe v jej historickom kontexte. In: *Almanach, Aktuálne otázky svetovej ekonomiky a politiky*. s.29

dovtedy vo väčšine obmedzované zákazom vycestovania počas režimu sa po jeho páde rozhodli vycestovať do zahraničia. Odchádzali pritom najčastejšie za prácou do západnej Európy, išlo teda o novú vlnu ekonomických emigrantov z východnej Európy. Súčasne sa v danom období Európa vyrovnávala z prílevom legálnych či nelegálnych migrantov z Ázie, Afriky, či krajín bývalej Juhoslávie, ktorí sa snažili uniknúť pred vojnovými konfliktami zúriacimi v ich domácej krajine. Nezabúdajme pritom na nárast počtu politických či vojnových utečencov, ovplyvnených genocídou v Rwande, konfliktom v Kosove, Somálsku, vojnou v Iraku, či Afganistane.

Tabuľka 2 – Zahraničná migrácia Slovenska v období komunistického režimu 1950-1989

Rok	Imigrácia	Emigrácia	Migračné saldo
1950	568	176	392
1960	199	509	-310
1970	871	760	111
1980	546	543	3
1989	549	575	-26

Zdroj: DIVINSKÝ B., 2004 :*VOLUME V – Slovak Republic An Acceleration of Challenges for Society*. s.11

3 Migračné pohyby po vzniku Slovenskej republiky

Slovenskú republiku migrácia začína bližšie ovplyvňovať po Nežnej revolúcii v roku 1989, ktorý so sebou priniesol výrazné zmeny týkajúce sa nielen možností vycestovať slobodne za hranice, zároveň však pre zahraničných migrantov aj možnosť usadiť sa tu. Okrem politických udalostí značne zmenil spád migrácie aj celosvetový fenomén zjednocovania krajín, ekonomík, či kultúr zvaný globalizácia. Sloboda pohybu a migrácie medzi krajinami tak tvorila predpoklad pre výrazné zvyšovanie počtu migrujúcich vo svete. Slovensko bolo po týchto udalostiach považované na základe štatistík za prevažne tranzitnú krajinu, keďže cez neho prúdilo množstvo obyvateľov z krajín bývalého Sovietskeho zväzu, ktorých cieľovou krajinou boli väčšinou krajiny západnej Európy. Preto hneď po vzniku Slovenskej republiky v roku 1993 bolo zo strany ministerstva zahraničných vecí nevyhnutné vypracovanie strategickej koncepcie zahraničnej migrácie a teda presné definovanie migračnej politiky, manažmentu jeho riadenia a s ňou súvisiace podmienky udelenia azylu. Mohli sme sa stretnúť s viacerými názormi zahraničných odborníkov, ktorí sa vyjadrili že sú tieto podmienky príliš prísne a proces zväčša komplikovaný a časovo náročný v porovnaní s ostatnými krajinami Európskej únie.

S postupom času a s prehlbujúcimi sa rozdielmi medzi ekonomicky zaostalejšími krajinami východnej Európy, či Ázie sa zvyšoval počet žiadateľov o azyl, nelegálnych, politických, či ekonomických migrantov. Toto zároveň ovplyvnila aj skutočnosť, že Slovenská republika sa stala v roku 2004 členom Európskej únie a tvorilo tak časť jej východnej hranice. To spôsobilo, že bolo Slovensko podľa niektorých ročných štatistík dokonca považované za krajinu s vysokým počtom prílevu imigrantov. Dokazujú to štatistiky z rokov 2007 – 2008, kedy sa rast imigrácie po vstupe Slovenskej republiky do Európskej únie kulminoval a vzrástol takmer o 30%.⁷⁸ V poslednej časti práce sa autor venuje charakteristike základných ukazovateľov migrácie Slovenskej republiky od jej vzniku až po súčasnosť. Opísali sme v nich vývoj jednotlivých charakteristík a zachytili s tým súvisiacu problematiku zahraničnej politiky a udeľovania azylu. Priblížime pohľad na základe dvoch predpokladov, ktoré významne ovplyvnili migráciu Slovenska a to na obdobie od vzniku SR a obdobie po vstupe do Európskej únie a Schengenského priestoru. Spomínané delenie autor zdôvodňuje značnými zmenami štatistík migrácie v týchto obdobiach. Dôležitým momentom bolo hlavne otvorenie pracovného trhu krajín EÚ, čo

⁷⁸ VAŠEČKA M. 2009: Postoje verejnosti k cudzincom a zahraničnej migrácii v Slovenskej republike. s. 9

spôsobilo značný nárast pracovnej migrácie. Načrtli sme aj dôvody a faktory, ktoré ovplyvňujú rozhodovanie migranta o migrácii na základe vedeckého interview uskutočneného na malej vzorke respondentov. V neposlednom rade ponúkame čitateľovi súčasný pohľad na problematiku prostredníctvom inštitúcií, ktoré sa tejto téme na Slovensku venujú. Tak isto aj stručné vyjadrenie v budúcnosti očakávaných trendov a tendencií migrácie.

3.1 Základné migračné pohyby na území Slovenskej republiky od jej vzniku pred vstupom do Európskej únie a Schengenu

Základné migračné pohyby od vzniku Slovenskej republiky sa autor rozhodol charakterizovať na základe smeru migrácie. Venuje sa teda opisu imigrácie do SR a emigrácie zo SR v časovom rozpätí od roku 1993-2004. Slovensko bolo z historického hľadiska emigračnou krajinou, nové spoločensko-ekonomické zmeny v krajine a v Európe po roku 1989 však priniesli zásadný obrat. „Slovenská republika sa po dlhých rokoch, kedy produkovala migračný úbytok, transformovala na krajinu oficiálne migračne ziskovú a vo sfére zahraničného sťahovania sa začali manifestovať nové trendy.“⁷⁹ Na začiatku roku 1990 sa migračná situácia na Slovensku začala radikálne meniť. Znamenalo to prelomenie už existujúcich migračných tendencií. Podiel imigrujúcich na Slovensko z iných krajín ako Českej republiky a zároveň počet emigrujúcich zo Slovenska do iných krajín ako Českej republiky vzrástol v tomto období z niekoľkých percent na skoro 70% aj, keď celkové štatistiky poklesli. Ako je možné vidieť z tabuľky č.3 a grafu 1 v prílohe č. 4, saldo sťahovania bolo od vzniku SR, teda od roku 1993 pozitívne. Tento trend môže byť ovplyvnený reemigráciou občanov Československa, ktorý si zapísali ich trvalý pobyt na Slovensko, aby splnili podmienku nároku na reštitúcie majetku.⁸⁰ Migračná výmena medzi SR a ČR vrcholila v rokoch 1990-1993. Jednalo sa hlavne o zmiešané rodiny párov českej a slovenskej národnosti. „Pristažovali z ČR do SR tvorili v r. 1993 80% všetkých pristažovaných do SR a do ČR smerovala takmer celá emigračná vlna zo SR v tomto roku (7276 osôb, t.j. 99%). Táto migračná výmena postupne slabla, napriek tomu migračné vzťahy medzi ČR a SR zostávajú naďalej prirodzene nadštandardné.“⁸¹ Pre lepšie

⁷⁹ DIVINSKÝ B. 2007: *Zahraničná migrácia v Slovenskej republike, Vývojové trendy od roku 2000*. s. 8

⁸⁰ DIVINSKÝ B. 2004: *Migration Trends in Selected Applicant Countries, Volume V- Slovakia, An Acceleration of Challenges for Society*. s.15

⁸¹ DIVINSKÝ B.2004.: *Zahraničná migrácia, Slovensko 2004- Súhrnná správa o stave spoločnosti*. [online]. [cit.2012-03-20].Dostupné na internete:

porovnanie sme do tabuľky zahrnuli aj 3 roky pred vznikom samostatného štátu, teda 1990-1992. Do údajov uvedených v tabuľke č. 1 zahrňame osoby, ktoré boli oficiálne registrované políciou buď pri získaní alebo strate ich trvalého bydliska, ako aj opustenie Slovenska respektíve prisťahovanie sa na obdobie vyššie ako jeden rok. Pričom saldo sťahovania predstavuje rozdiel medzi počtom prisťahovaných a vystťahovaných osôb na 1000 obyvateľov.

Tabuľka 3: Oficiálny počet imigrantov do SR a emigrantov zo SR a saldo sťahovania v období od roku 1990-2004

Rok	Imigrácia do SR	Emigrácia zo SR	Saldo sťahovania
1990	8,618	10,940	-2,32
1991	9,076	8,861	215
1992	8,929	11,868	-2,939
1993	9,106	7,355	1,751
1994	4,922	154	4,768
1995	3,055	213	2,842
1996	2,477	222	2,255
1997	2,303	572	1,731
1998	2,052	746	1,306
1999	2,072	618	1,454
2000	2,274	811	1,463
2001	2,023	1,011	1,012
2002	2,312	1,411	901
2003	2,603	1,194	1,409
2004	4,460	1,586	2,874

Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky

Z tabuľky č. 3 vyplýva, že imigrácia na Slovensko bola najvyššia v roku 1993, kedy bol počet imigrantov na 1000 obyvateľov 9,106. Tento fakt zároveň podporuje aj predchádzajúce tvrdenie o zapisovaní trvalého bydliska obyvateľov, kvôli reštitúcií majetku. S postupom času štatistiky imigrácie na Slovensko klesajú a to až do roku 2004, kedy sa ich množstvo dvojnásobne zvýšilo v porovnaní s predchádzajúcim rokom 2003. Nárast ma na svedomí hlavne vstup Slovenska do Európskej únií, ktorému sa však budeme venovať bližšie v ďalšej časti kapitoly. Od vzniku samostatnej republiky až 80-90%

evidovaných prisťahovalcov na Slovensko tvorili imigranti z Európy. Tento podiel sa však od roku 2002 znižuje a v roku 2003 dosahuje len 71%. Neustále sa zvyšuje podiel imigrantov z Ázie, hlavne z Vietnamu a Číny (18%). Podiel Američanov kolíše okolo 10%, v porovnaní s nimi je podiel prisťahovalcov z Austrálie, Afriky a Oceánie menej významný.⁸² Tabuľka č.4 znázorňuje 10 krajín z ktorých najčastejšie prichádzali imigranti na Slovensko. Medzi tieto krajiny patria Ukrajina, krajiny bývalej Juhoslávie, Nemecka, Spojených štátov, v posledných obdobiach aj hlavne z Vietnamu, či Rumunska.

Tabuľka 4 – Krajiny z ktorých najčastejšie prichádzali imigranti do SR od roku 1998-2003

Zdroj: Stav a pohyb obyvateľstva v Slovenskej republike, 1998-2003

1998		1999		2001		2002		2003	
Krajina	Počet	Krajina	Počet	Krajina	Počet	Krajina	Počet	Krajina	Počet
Ukrajina	268	Ukrajina	180	Ukrajina	124	Bývalá Juhoslávia	217	Česko	650
Nemecko	93	Bývalá Juhoslávia	110	U.S.A.	124	Ukrajina	148	Rumunsko	216
Rusko	91	Nemecko	100	Nemecko	97	U.S.A.	123	Ukrajina	205
Bývalá Juhoslávia	87	Rusko	86	Kanada	68	Vietnam	122	Vietnam	199
Kanada	74	Poľsko	71	Bývalá Juhoslávia	60	Nemecko	86	Srbsko/ČH	189
Rumunsko	65	Kanada	59	Rakúsko	49	Kanada	71	U.S.A.	138
Bulharsko	56	U.S.A.	57	Rumunsko	44	Rakúsko	64	Čína	128
Švajčiarsko	51	Bulharsko	56	Švajčiarsko	37	Rusko	63	Nemecko	106
U.S.A.	45	Rakúsko	39	Rusko	32	Macedónsko	63	Macedónsko	99
Rakúsko	39	Rumunsko	32	Maďarsko	32	Rumunsko	56	Kanada	58

Najčastejšie obyvatelia zo Slovenska emigrovali pri vzniku samostatnej republiky v roku 1993, kedy sa rozhodovali o prijatí trvalého pobytu medzi SR a ČR. Viacerý tak

⁸² VAŇO, B. a kol. 2003.: *Populačný vývoj v Slovenskej republike 2002*. s. 3

odchádzali za rodinnými príslušníkmi žijúcimi v Českej republike, alebo sa rozhodli vycestovať za prácou do zahraničia. Výrazný pokles emigrácie pozorujeme od roku 1994 až po rok 2000, kedy jej hodnota neprekročila 800 emigrantov na 1000 obyvateľov. Väčšina Slovákov (cca 80-90%) sa ďalej sťahovala do krajín Európy /najmä Nemecko/, okolo 10% smerovalo do Ameriky a zvyšok na ostatné kontinenty. „Do krajín „starej“ EÚ odchádza postupne čoraz väčší počet osôb, v roku 2003 dosiahol tento počet 477 osôb, pričom vysťahovaní do Nemecka a Rakúska tvorili až 70% vysťahovaných do EÚ.“⁸³ Ďalšími krajinami, dôležitými z pohľadu slovenskej emigrácie sú Švajčiarsko, USA, Kanada, Austrália či Maďarsko.

3.1.1 Vývoj počtu ilegálnych migrantov a počtu žiadostí o azyl na území Slovenskej republiky od jej vzniku pred vstupom do Európskej únie a Schengenu

Ilegálna migrácia je jednou zo súčastí globálnych migračných tokov, znamená to, že sa priamo dotýka aj slovenskej migrácie. Toto neoprávnené vniknutie, zdržiavanie sa alebo opustenie štátneho územia je podmienené viacerými príčinami. Pričom najčastejšou je snaha migrantov z ekonomicky menej vyspelých krajín Ázie, Afriky a Južnej Ameriky nájsť si prácu v rozvinutejších krajinách. Avšak signifikantnou príčinou sú tiež vojnové konflikty, či diskriminácia akéhokoľvek druhu v krajine pôvodu. Ako môžeme vidieť v tabuľke č. 4 výrazná zmena nastáva v roku 1998 a zároveň v rokoch 2001-2002. Tieto vlny odrážajú všeobecný rast migrácie v Európe v 90. rokoch.⁸⁴ V porovnaní s krajinami strednej a východnej Európy sú hodnoty ukazovateľov počtu nelegálnych migrantov na Slovensku výrazné vyššie. Tak isto sa odhaduje, že pri vstupe policajné orgány zadržia len niečo okolo tretiny ilegálnych migrantov, ktorý prechádzajú naším územím. Slovenská republika čelí ilegálnej migrácií už dlhšiu dobu, no od vstupu do EÚ je nútená čeliť jej väčšiemu tlaku, aj keď pre ilegálnych migrantov stále predstavuje iba tranzitnú krajinu.

⁸³ DIVINSKÝ B.2004.: *Zahraničná migrácia, Slovensko 2004- Súhrnná správa o stave spoločnosti*. [online]. [cit.2012-03-20].Dostupné na internete: <http://aa.ecn.cz/img_upload/79a33131c9c4293e0fceb50bfa263ef/BDivinsky_Zahranicna_migracia_rozsirena_verzia_1.pdf>

⁸⁴ DIVINSKÝ B.2004.: *Zahraničná migrácia, Slovensko 2004- Súhrnná správa o stave spoločnosti*. [online]. [cit.2012-03-20].Dostupné na internete: <http://aa.ecn.cz/img_upload/79a33131c9c4293e0fceb50bfa263ef/BDivinsky_Zahranicna_migracia_rozsirena_verzia_1.pdf>

Tabuľka 5 – Dynamika vývoja počtu ilegálnych migrantov v SR v období 1993-2004

Rok	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004*
zo SR	1141	1017	1446	2374	2088	6320	5081	3823	10773	10252	6104	4315
do SR	1041	883	1340	955	733	1916	2969	2239	4775	4983	6389	3127
Spolu	2182	1900	2786	3329	2821	8236	8050	6062	15548	15235	12493	7442

* údaje za január až október

Zdroj: Štatistiky Úradu hraničnej a cudzineckej polície P-PZ0

K nezanedbateľnej skupine spojenej s migračnými tokmi rozhodne patria žiadatelia o azyl, respektíve utečenci. Na Slovensku reprezentujú druhú skupinu zahraničných migrantov, ktorý sa vo väčšine regrutovali z nelegálnych migrantov. Závažnosť tejto situácie dokumentuje aj tabuľka č. 5, na ktorej je viditeľný nárast počtu ilegálnych migrantov sa na území SR od roku 1992. Od roku 1993 sa zvýšil zhruba 6-7 násobne, v roku 2003 stúpol oproti roku 1992 takmer 120krát a má permanentne rastúcu tendenciu. Pritom paradoxne iba 1,6 % žiadateľov je úspešných.⁸⁵ Najviac žiadostí pochádza od osôb z Ázijského kontinentu, druhou najpočetnejšou skupinou sú žiadatelia z Európy a zvyšok žiadostí pochádza hlavne z Afriky. V tomto období počet utečencov z Afganistanu a Iraku pomaly klesá, avšak na druhej strane pozorujeme stúpajúce tendencie počtu indických, ruských utečencov, ako aj osoby z Pakistanu, Moldavska bývalých krajín zakaukazských republík ZSSR.⁸⁶

Tabuľka 6- Prehľad vývoja žiadostí o azyl v SR rokoch 1992-2004

Rok	Žiadatelia o azyl	Udelený azyl	Neudelený azyl	Zastavené konanie	V riešení
1992	87	56	0	0	31
1993	96	39	20	25	43
1994	140	55	32	65	31
1995	359	68	57	190	75
1996	415	129	62	193	106
1997	645	65	84	539	63
1998	506	49	36	224	260

⁸⁵ DIVINSKÝ B.2004.: *Zahraničná migrácia, Slovensko 2004- Súhrnná správa o stave spoločnosti*. [online]. [cit.2012-03-20].Dostupné na internete: <http://aa.ecn.cz/img_upload/79a33131c9c4293e0fceb50bfa263ef/BDivinsky_Zahranicna_migracia_rozsirena_verzia_1.pdf>

⁸⁶ DIVINSKÝ B. 2004: *Migration Trends in Selected Applicant Countries, Volume V- Slovakia, An Acceleration of Challenges for Society*. s.15

1999	1320	27	176	1034	343
2000	1556	11	123	1366	400
2001	8151	18	130	5247	3156
2002	9743	20	309	8053	4516
2003	10358	11	421	9788	4652
2004*	10736	7	1234	10967	3182
Spolu	44112	555	2684	37691	16858

*údaje za január až november

Zdroj: Štatistiky Migračného úradu MV SR

3.2 Základné migračné pohyby na území Slovenskej republiky od jej vstupu do Európskej únie

Európska únia ako združenie ekonomicky, sociálne a kultúrne vyvinutých štátov čelí výraznému tlaku migrantov. V rámci medzinárodnej migrácie je preto považovaná za najatraktívnejšie makroregióny planéty. Približný počet migrantov v Európe sa v roku 2005 odhadoval na 64 miliónov, čo predstavovalo najväčšiu koncentráciu migrantov na svete.⁸⁷ Keďže prvým májom 2004 sa Slovenská republika stala súčasťou tohto integračného zoskupenia, je zrejmé, že to malo dopad na jej migračné toky. Slovensko začalo byť od tohto momentu zaujímavejšou destináciou pre imigrantov, o čom svedčia aj štatistické údaje. Bolo atraktívne aj z dôvodu, že štátna hranica s Ukrajinou predstavuje zároveň hranicu EÚ. Na ňu bol postupom času vyvíjaný nátlak prílevu či už legálnych alebo ilegálnych migrantov, ktorý sa iba chceli dostať do medzištátneho priestoru únie. Ak berieme do úvahy zahraničné sťahovanie⁸⁸ vstup Slovenska do EÚ a teda aj postupné zjednodušovanie podmienok na slobodný pohyb osôb spôsobil jeho dramatické zvýšenie. V sledovanom období rokov 2004-2008 ide o zvýšenie počtu prisťahovaných o 73%, zatiaľ čo počet vystahovaných osôb za zvýšil minimálne.⁸⁹ Na základe tabuľky č. 6 vyplýva, že počet prisťahovaných rástol až do roku 2008, kedy v porovnaní s rokom 2004 predstavoval jeho dvojnásobok. Vďaka tomuto percentuálnemu nárastu bolo Slovensko zaradované medzi päťicu najdynamickejších krajín Únie. Čo odráža príťažlivosť krajiny po vstupe do EÚ. V nasledujúcich rokoch (2009-2010) však následne pozorujeme pokles počtu imigrantov do SR.

⁸⁷ DIVINSKY Boris, 2009: *Migračné trendy v Slovenskej republike po vstupe krajiny do EÚ (2004-2008)*.s.14

⁸⁸ *Zahraničným sťahovaním* rozumieme zmenu krajiny trvalého pobytu osôb, teda súhrn prisťahovaných do danej krajiny, respektíve vystahovaných z nej počas určitého roka, bez ohľadu na štátne občianstvo. Zjednodušene ide o súčet prisťahovaných a vystahovaných.

⁸⁹ DIVINSKY Boris, 2009: *Migračné trendy v Slovenskej republike po vstupe krajiny do EÚ (2004-2008)*.s.19

Tabuľka 7 - Oficiálny počet imigrantov do SR a emigrantov zo SR a saldo sťahovania v období od roku 2004-2005

Rok	Imigrácia do SR	Emigrácia zo SR	Saldo sťahovania
2004	4,460	1,586	2,874
2005	5,276	1,873	3,403
2006	5,589	1,735	3,854
2007	8,624	1,831	6,793
2008	8,765	1,705	7,06
2009	6,346	1,979	4,367
2010	5,272	1,889	3,383

Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky

V súvislosti s imigráciou na Slovensko po vstupe krajiny do EÚ je najcharakteristickejšim trendom pokles podielu občanov SR na imigrácií a zvyšovanie štúdium podielu občanov Únie. Štatistický úrad SR uvádza niekoľko dôvodov migrácie do krajiny, medzi ktoré v sledovanom období rozhodne patrí sťahovanie za rodinou (13%), práca (5-7%), najmenší podiel pritom tvorili motívy pre štúdium a lepšie bývanie (menej ako (5%). Dôkazom týchto tvrdení o príčinách alebo motívoch migrácie sú aj respondenti, ktorý boli aktívnou súčasťou vedeckého interview. Pracovné dôvody priamo uviedli respondenti v interview č. 1 a 3 (viď príloha č. 10,12) alebo štúdium bolo spomenuté ako motív imigrácie na Slovensko v interview č. 2 a 4 (viď príloha č. 11 a 13). Podstatnou charakteristikou prisťahovalectva do SR v sledovanom období je aj výrazný, až 68% podiel mužov medzi imigrantmi.⁹⁰ Tento jav by sme mohli označiť za akúsi „maskulinizáciu“, alebo prevahu mužov z celkového počtu imigrantov. Medzi krajiny z ktorých k nám najčastejšie osoby prichádzali boli Nemecko, veľká Británia, Rakúsko, Taliansko, Francúzsko. Bližší pohľad ponúka tabuľka č. 8. Začlenenie Bulharska a Rumunska do EÚ sa kvôli jednoduchším právnym predpisom upravujúcim vstup ich občanov do SR prejavilo na niekoľko násobnom vzostupe počtu týchto osôb na Slovensku.⁹¹

⁹⁰ Štatistický úrad SR

⁹¹ JURČOVÁ D. 2008: *Pracovné migrácie v Slovenskej republike*. s. 19

Tabuľka 8 - Krajiny z ktorých najčastejšie prichádzali imigranti do SR od roku 2004-2008

2004		2006		2007		2008	
Krajina	Počet prist'aho -vaných	Krajina	Počet prist'aho -vaných	Krajina	Počet prist'aho -vaných	Krajina	Počet prist'aho -vaných
Česká rep.	987	Česká rep.	1164	Rumunsko	2465	Rumunsko	2133
Ukrajina	335	Nemecko	674	Česká rep.	1178	Česká rep.	1405
Nemecko	333	Poľsko	644	Nemecko	733	Maďarsko	924
Rumunsko	325	Maďarsko	342	Maďarsko	570	Nemecko	902
Srbsko /ČH	276	Rakúsko	317	Bulharsko	520	Poľsko	394
Vietnam	260	Ukrajina	306	Poľsko	418	Bulharsko	352
Poľsko	216	Veľká Británia	203	Rakúsko	298	Rakúsko	340
Rakúsko	193	Taliansko	173	Ukrajina	280	Veľká Británia	317
USA	149	USA	162	Taliansko	240	Taliansko	202
Čína	123	Vietnam	155	Veľká Británia	233	Francúzsko	173
Ostatné	1263	Ostatné	1449	Ostatné	1689	Ostatné	1623
Spolu	4460	Spolu	5589	Spolu	8624	Spolu	8765

Zdroj: Štatistický úrad SR

Emigrácia zo Slovenska nezaznamenala po vstupe do EÚ na základe dostupných údajov také dramatické zmeny ako tomu bolo v prípade prist'ahovania. Najpočetnejšou migrujúcou skupinou boli občania SR, ktorí za hlavné motívy svojho odchodu uvádzali hlavne rodinné dôvody (33% v sledovanom období roku 2008) a prácu (13% v roku 2008)⁹². Dôkazom toho sú aj vypracované vedecké interview č. Väčšina z emigrujúcich pritom smerovala do Českej republiky, „starých“ členských krajín EÚ, ale aj EÚ-25 resp.-27. Znázornenie v prílohe č. 6 napovedá, že najatraktívnejšími boli štáty ako Nemecko,

⁹² Štatistický úrad SR

Rakúsko, Taliansko, Veľká Británia či Írsko (v roku 2007). DIVINSKÝ vo svojej publikácii uvádza, že zo Slovenska sa počas obdobia 2004-2008 vysťahovalo približne 15 000 osôb ročne.⁹³ Avšak kvôli jednoduchšiemu pohybu občanov SR v rámci EÚ existujú obavy do budúcnosti z pohľadu emigrácie. Pretože vysoký podiel emigrujúceho slovenského obyvateľstva môže spôsobiť ekonomické, demografické a hlavne sociálne problémy.

3.2.1 Vývoj počtu ilegálnych migrantov a počtu žiadostí o azyl na území Slovenskej republiky po jej vstupe do Európskej únie

Vývoj nelegálnej migrácie sa od vstupe Slovenska do EÚ výrazne zmenil. Ide pritom hlavne o zníženie počtu zadržaných nelegálnych migrantov do roku 2008. Tento klesajúci trend bol výsledkom potreby splniť prísnejšie podmienky pri vstupe do schengenského priestoru, zapracovania Dublinského nariadenia, ako aj aktívnejšieho a dôraznejšieho pôsobenia cudzineckej polície. Zníženie tohto počtu nelegálnych migrantov mohlo byť spôsobené aj spustením readmisnej dohody s Ukrajinou v roku 2005, no zároveň došlo aj k oslabeniu tlaku na východné hranice EÚ, väčšiu záťaž tak pocítili stredomorské krajiny. Divinský odhaduje, že viac ako polovicu nelegálnych migrantov predstavujú migranti z Ukrajiny. Za hlavný motivátor ich príchodu sa pritom vo veľkej miere považuje práca.⁹⁴ V súčasnosti neexistujú žiadne štatistiky SR, ktoré by zaznamenávali počet nelegálnych migrantov žujúcich na našom území. Vstupom Slovenska do Schengenu sa zároveň zrušili hraničné kontrol na vnútorných hraniciach medzi členmi EÚ, čo spôsobilo zníženie záznamov o nelegálnej migrácii. „Kým pred vstupom SR do schengenského priestoru prevažovalo neoprávnené prekročenie štátnej hranice SR, po vstupe sa stala dominantnejšou teória neoprávneného pobytu na území SR.“⁹⁵

⁹³ DIVINSKY Boris, 2009: *Migračné trendy v Slovenskej republike po vstupe krajiny do EÚ (2004-2008)*.s.25

⁹⁴ DIVINSKÝ B.2009.:*Nelegálna migrácia na Slovensku*. [online].30.07.2009. [cit.2012-03-21].Dostupné na internete: <<http://www.zahranicnapolitika.sk/index.php?id=820&tl=13>>

⁹⁵ MRLIANOVÁ A.,ULRICHOVÁ N., ZOLLEROVÁ M. 2011: Praktické opatrenia v boji proti nelegálnej migrácii v Slovenskej republike. s. 70

Tabuľka 9 - Dynamika vývoja počtu ilegálnych migrantov v SR v období od roku 2004-2010

Kategória/Rok	2004		2005		2006		2007		2008		2009		2010	
	počet	v-%	počet	v-%	počet	počet	v-%	v-%	počet	v-%	počet	v-%	počet	v-%
Neoprávnené prekračenie štátnej hranice SR	8334	76,1	5178	64,3	4129	1034	43,9	54,2	3405	50,4	570	33,2	495	34,4
Neoprávnený pobyt na území SR	2612	23,9	2871	35,7	3491	1321	56,1	45,8	3356	49,6	1145	66,8	945	65,6
Spolu	10946	100,0	8049	100,0	7620	2355	100,0	100,0	6761	100,0	1715	100,0	1440	100,0

Zdroj: ÚHCP PZ

Pokiaľ sa zameriame na národnostné zloženie nelegálnych migrantov v období rokov 2005-2010, zistíme, že najčastejšie ide o štátnych príslušníkov Ukrajiny. Ako znázorňuje aj tabuľka č. 10 ďalšími najpočetnejšími nelegálnymi migrantmi sú občania Moldavska, Indie, Ruska a Pakistanu. Avšak pre väčšinu ilegálnych migrantov Slovenská republika predstavuje iba tranzitnú krajinu na ceste do krajín západnej Európy.⁹⁶

Tabuľka 10 – Nelegálni migranti podľa štátnej príslušnosti, v rokoch 2005-2010

Krajina občianstva	Počet zadržaných cudzincov nelegálne a žiadajúcich na území SR (2005-2010)
Čína	5 991
Ukrajina	5 491
Bangladéš	5 473
Moldavsko	3 279
India	3 118
Rusko	2 141
Pakistan	

Zdroj: MRLIANOVÁ A., ULRICHOVÁ N., ZOLLEROVÁ M. 2011: Praktické opatrenia

⁹⁶ MRLIANOVÁ A., ULRICHOVÁ N., ZOLLEROVÁ M. 2011: Praktické opatrenia v boji proti nelegálnej migrácii v Slovenskej republike. s. 70

Vstup Slovenska do EÚ bol spojený aj s procesom reorganizácie inštitúcií, ktoré mali na starosť manažment migrácie. Išlo o zmeny v Policajnom zbore a to hlavne posilou oddelení cudzineckej polície. Do činnosti bolo uvedené Dublinské stredisko, ktoré predstavovalo nový celok Migračného úradu, ktorý plnil úlohy spojené s posudzovaním žiadostí o azyl, podané v jednom z členských štátov EÚ.⁹⁷ V tabuľke č. 11 si môžeme všimnúť, že od roku 2005-2006 sa počet žiadateľov o azyl na Slovensku znížil. Pričom k najväčšiemu poklesu došlo v rokoch 2005 a 2008. V tomto období sa najviac uchádzali o azyl muži vo veku medzi 18-25 a ženy vekovej kategórie medzi 26-39 rokov.⁹⁸ Avšak zároveň pozorujeme aj zmenu v štruktúre krajín z ktorých žiadatelia o azyl pochádzajú. Stále menší počet z nich pochádza z krajín v ktorých prebiehajú vojnové konflikty ako napríklad Balkán, Blízky a Stredný východ. Na druhej strane tak rastie emigrácia motivovaná ekonomickými príčinami z krajín ako južná a východná Ázia, východná Európa.⁹⁹

Tabuľka 11 –Charakteristiky azylovej migrácie v SR v období od roku 2004- 2008

Ukazovateľ/ Rok	2004	2005	2006	2007	2008
Ročný prítok žiadateľov o azyl	11395	3549	2849	2642	909
Medziročný vývoj (v %)	10,0	-68,8	-19,7	-7,3	-65,6
Udelený azyl	15	25	8	14	22
Neudelený azyl	1592	827	861	1259	482
Poskytnutá doplnková ochrana	-	-	-	82	66
Zastavené konanie	11782	2930	1940	1693	455
Prípady v riešení	775	542	604	584	595
Počet osôb so štatútom azylanta	83	83	88	87	99
Počet osôb s poskytnutou doplnkovou ochranou	-	-	-	52	91

Zdroj: DIVINSKY Boris, 2009: *Migračné trendy v Slovenskej republike po vstupe krajiny do EÚ (2004-2008)*,s.76

⁹⁷ GULIČOVÁ M.G.,BARGEROVÁ Z.,2008: Organizácia azylovej a migračnej politiky v Slovenskej republike. s.25

⁹⁸ DIVINSKY Boris, 2009: *Migračné trendy v Slovenskej republike po vstupe krajiny do EÚ (2004-2008)*,s.77

⁹⁹ Divinský B. 2007:Vybrané problémy zahraničnej migrácie v Slovenskej republike v súčasnosti. . [online].apríl 2007. [cit.2012-03-23].Dostupné na internete: <[47](http://www.google.sk/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CCkQFjAA&url=http%3A%2F%2Faa.ecn.cz%2Fimg_upload%2F79a33131c9c4293e0fceb50bfa263ef%2FBDivinsky_VybraneproblemyzahrancnejmigracievSR.pdf&ei=_Gh0T8ShFrTE4gSns5SsDg&usg=AFQjCNFV5cxc7Tk7HXtbxHZRD6bOP10r8g&sig2=usUZnN_xdbshoT8fpVtH9g></p>
</div>
<div data-bbox=)

3.3 Prognózy a predpokladané trendy migrácie do budúcnosti

Budúci vývoj migrácie na Slovensku bude značne závisieť od situácie vo svete. Avšak predpokladá sa, že sťahovanie osôb z menej vyspelých krajín za lepšími životnými podmienkami do vyspelejších štátov bude celosvetovým trendom, ktorý zasiahne aj Slovensko. Prognózy ďalej načrtávajú, že objem emigrácie zo Slovenska bude ovplyvňovaný hlavne ľuďmi sťahujúcimi sa za lepším profesionálnym uplatnením. Pričom pôjde v značnej miere o mladých a vzdelaných ľudí. Ich emigráciu však bude ovplyvňovať budúca situácia na domácich ale aj zahraničných trhoch práce. Tak isto podmienky na Slovensku budú výrazným faktorom, pretože čím bude vyššia životná úroveň, tým menej obyvateľov bude chcieť odísť a tým viac imigrantov sa bude na Slovensku usadzovať. Počíta sa s postupným zvyšovaním migračného prírastku až do roku 2050, čo je znázornené v prílohe číslo 8 a 9.¹⁰⁰

Problém pri odhade migrácie spočíva hlavne v tom, že ju ovplyvňujú nedemografické faktory. „Otázka presnejšej predikcie migrácie je záležitosťou jej kauzálnej analýzy, smerov, a v rámci možností (dostupnosti údajov) aj nových prístupov, najmä multiregionálnej analýzy a modelov.“¹⁰¹ S určitosťou možno skonštatovať, „že globálny trend v smere zvyšovania mobility obyvateľstva a zvyšovania objemu migrácie je jednoznačný.“¹⁰²

Významným vplyvom na túto problematiku sú aj prírodné podmienky. So zmenou klimatických podmienok na Zemi postupne začíname hovoriť aj o fenoméne ekologickej migrácie. Ide o sťahovanie obyvateľov z miest, kde sa predtým vyhovujúce prírodné podmienky zmenili natolko, že už nie sú vyhovujúce pre život. Títo obyvatelia sú tak nútení opustiť svoje domovy a presunúť sa na pre život bezpečnejšie miesta. Príkladom takejto situácie môže byť rozširovanie stepí a púští. V súčasnosti ekologická migrácia pre Slovensko nepredstavuje väčšiu hrozbu, avšak môžeme očakávať jej vplyv v budúcnosti.

¹⁰⁰ VAŇO B.,JJURČOVÁ D.,MÉSZÁROS J. : Prognóza vývoja obyvateľstva SR do roku 2050 ,Edícia: Akty Bratislava, november 2002

¹⁰¹ BLEHA B.,:Migrácia v kontexte populačných prognóz na Slovensku, 10. Slovenská demografická konferencia: Naša demografia súčasnosť a perspektívy. SMOLENICE , 4. - 6. 5. 2005 Zápis z konferencie dostupný na internete: <http://www.infostat.sk/vdc/pdf/zbornik.pdf> s.31

¹⁰² BLEHA B. VAŇO B., Prognóza vývoja obyvateľstva SR do roku 2025 (aktualizácia), Inštitút informatiky a štatistiky, Bratislava, 2007 s. 11

4 Vedecký výskum dôvodov a motívov migrácie

V záverečnej kapitole sa autori rozhodli priblížiť problematiku migrácie na území Slovenskej republiky, prostredníctvom metódy vedeckého výskumu. Tento výskum sa sústredil na oblasť motívov či dôvodov, ktoré podnecujú migrantov k migrácií a teda k zmene ich trvalého bydliska a prekročením hraníc štátu. K spomínaným dopytovaným informáciám sme sa dopracovali prostredníctvom vedeckého interview, ktorý poskytuje bližší náhľad do problematiky a pomocou ktorého sme mali možnosť rozhodovací proces migrantov lepšie zachytiť. Interview bolo vykonané na vzorke štyroch respondentov, ktorí na základe ich vlastných skúseností odpovedali na autormi kladené otázky. Tie si priblížime v nasledujúcich podkapitolách, spolu s priblížením respondentov a diskusiou opisujúcou výsledky vedeckého výskumu.

4.1 Respondenti vedeckého interview

Výber respondentov zodpovedá predpokladom ich predchádzajúcich skúseností s dlhodobou migráciou¹⁰³ rôznych druhov. Autori pri ich výbere kladli dôraz na diferenciáciu, teda odlišnosť základných ukazovateľov, akými sú vzdelanie, vek, národnosť či pohlavie. Ktoré mali vniesť objektivitu do celého výskumu. Zároveň rôznosť týchto ukazovateľov by mal byť zárukou rozdielných pohľadov migrantov na skúmanú tému. V skratke si však priblížme opýtaných respondentov. V interview 1-4 (viď. príloha) figurujú vysokoškolsky vzdelaný, podnikateľ a podpredseda Vietnamskej komunity na Slovensku úzko spolupracujúci s Veľvyslanectvom Vietnamskej socialistickej republiky na Slovensku; traja vysokoškolský študenti; dve Slovenky dlhodobo žijúce v zahraničí a emigrujúce v rôznych obdobiach. Bližšie informácie o respondentoch si čitateľ môže pozrieť v prílohách číslo 10-13, súčasne však aj v zhrnutí výskumu, teda v diskusii.

4.2 Otázky vedeckého interview

Vopred pripravené otázky boli zúčastneným respondentom kladené na osobnom stretnutí autormi. V prípade účastníkov emigrujúcich do zahraničia a dlhodobo tam žijúcich bolo vykonané prostredníctvom e- mailovej komunikácie, kde spomínaní

¹⁰³ Dlhodobou migráciou je myslená zmena trvalého pobytu v domovskom štáte prekračujúca 12 mesiacov

odpovedali. Samotné interview je zaznamenané v písomnej podobe (vid'. v prílohách číslo 10-13), nakoľko si opýtaní neželali byť zaznamenávaní či už zvukovo alebo audiovizuálne. Pri formulácii otázok bol kladený dôraz na ich zrozumiteľnosť a objektivnosť, pričom by sme ich mohli charakterizovať ako pološtandardizované. Ide o prípad, kedy boli vopred pripravené otázky doplnené otázkami, na mieste interview podľa situácie, alebo reakcie opýtaného. Otázky vedeckého interview sú rozčlenené podľa logickej následnosti na štyri okruhy, ktorými sú:

1. Základné údaje o respondentovi
2. Charakter, druh migrácie a základné náležitosti
3. Motívy migrácie /emigrácie, imigrácie/
4. Okruh – Kultúrny aspekt migrácie /emigrácie, imigrácie/

Cieľom prvého okruhu bolo opísať profil respondenta, ktorý môže mať vplyv na jeho rozhodnutia týkajúce sa migrácie. Ďalšia skupina otázok sa venuje špecifikácií druhov migrácie ako aj administratívno- právnych hľadiskám. V samotnej tretej časti sa venujeme podstate výskumu a tou je zistenie motívov a dôvodov migračných pohybov. V neposlednom rade však aj opisujeme možný kultúrny aspekt s ktorým sa v prípade rozdielnych kultúr respondenti mohli stretnúť. Konkrétne znenie otázok je možné si preštudovať v prílohách číslo 10 až 13.

4.3 Diskusia k vedeckému výskumu problematiky

Pri vykonávaní spomínaného vedeckého výskumu bolo jeho hlavnou úlohou zistiť a priblížiť najčastejšie motívy a dôvody migrácie. Na základe metódy vedeckého interview sme požadované informácie zaznamenávali písomne, pri osobnom rozhovore alebo prostredníctvom e-mailovej komunikácie. Dospeli sme k nasledovným zisteniam. Najčastejším dôvodom opustenia krajiny pôvodu a následnej migrácie u opýtaných bola práca, profesionálny rast, lepšie pracovné ohodnotenie a vzdelanie. Traja z celkového počtu odpovedali, že motívom migrácie pre nich bolo štúdium. Vo zvyšných odpovediach zohral výraznú rolu motív práce a zamestnania v zahraničí, ktorý bol však v rôznych prípadoch dopĺňaný viacerými vplyvmi. Napríklad jeden respondent (v interview č. 1

prílohy 10) uviedol, že okrem práce to bolo aj štúdium, pričom ďalšia sa rozhodla zotrvať v zahraničí nielen z pracovných, ale aj rodinných dôvodov.

Porovnanie výsledkov výskumu tejto záverečnej práce sa nezhoduje s tvrdeniami svetových organizácií venujúcich sa problematike migrácie ako IOM a OSN. Na prvé miesto spomedzi dôvodov a motívov migrácie je vo všeobecnosti v ich publikáciách kladené zlepšenie životných podmienok, útek pred zlou politickou a ekonomickou situáciou. Pričom v našom prípade sme dospeli k záveru že hlavným „spúšťačom“ migrácie je práca a štúdium. Tieto zistenia sa taktiež nezhodujú s opisom dôvodov migrácie v podmienkach Slovenska Borisa Divinského¹⁰⁴, ktorý vo svojej publikácii ako najčastejší dôvod uvádza sťahovanie za rodinou a až potom faktor práce a vzdelania. Z výskumu zároveň vyplýva, že opýtaní sa snažia o zahraničné štúdium, ktorým si tak vytvárajú podmienky pre lepšie ohodnotený profesionálny život a životné podmienky.

Medzi úskalia, s ktorými sa autori počas realizácie výskumu stretli patrila hlavne neosobná, e-mailová komunikácia s respondentmi dlhodobo žijúcimi v zahraničí, pretože to sťažovalo komunikáciu s nimi. Avšak pri zbieraní informácií, priebehu interview alebo analýze výsledkov sme sa nestretli s ďalšími výraznejšími problémami.

¹⁰⁴ DIVINSKÝ B.: Migračné trendy v Slovenskej republike po vstupe krajiny do EÚ (2004-2008), IOM, 2009 s.24

Záver

Ako možno vidieť z historického vývoja migrácie, územie dnešného Slovenska bolo niekoľko storočí osídľované rôznymi etnickými skupinami, ktoré výrazne ovplyvnili jeho historický vývoj, národnostné zloženie a kultúru. Na našom území sa vystriedalo niekoľko národov, ktoré svojimi tradíciami, remeslami, či zvykmi určili smerovanie našej kultúry. Podnety k migrovaniu však zároveň odrážali aj viaceré historické alebo politické udalosti, ako svetové vojny, či komunistický režim. Sledovanie týchto vývojev nám umožnilo lepšie pochopiť a utvoriť si obraz o podmienkach slovenskej migrácie v neskorších obdobiach. Čím sme splnili jeden z v úvode stanovených cieľov. Kým v minulosti kvôli ťažkým životným podmienkam, chudobe a nedostatku práce obrovské množstvo Slovákov emigrovalo do zahraničia a migračné toky boli skôr charakterizované ako emigračné, dnes je situácia úplne odlišná. Naproti tomu na Slovensko prúdi čoraz viac cudzincov, pretože sa nielen členstvom vo viacerých integračných zoskupeniach stala pre nich atraktívnejšou cieľovou krajinou. V záverečnej práci sa preto autor tiež venoval porovnaniu migračných pohybov pred a po vstupe do Európskej únie, ktorý priniesol množstvo zmien. Porovnaním oboch období sme zistili, že miera imigrácie do Slovenskej republiky sa po roku 2004 niekoľkonásobne zvýšila a s ňou i rôznorodosť migrantov. Podstatne vzrástol počet cudzincov s povolením na pobyt, teda legálnych migrantov, súčasne stúplo aj množstvo pracovných imigrantov v Slovenskej republike. Na druhej strane sme zaznamenali pokles v číslach nelegálnych imigrantov.

Za ďalšie autorove ciele stanovené v úvode boli považované načrtnutie trendov migračných trendov a prognóz, ako aj vykonanie vedeckého výskumu pre zistenie dôvodov migrácie. Tieto ciele sa v práci podarilo úplne naplniť nakoľko migračné trendy do budúcnosti sú charakterizované zvyšujúcim sa počtom imigrantov z menej vyspelých krajín a znižovaním emigrantov zo Slovenska. Avšak ak k vyst'ahovaniu zo Slovenska dôjde, bude sa týkať väčšinou vzdelaných osôb, ktoré budú v zahraničí hľadať lepšie uplatnenie. Autori s tými tvrdeniami súhlasia, nakoľko výsledky nášho vedeckého výskumu na malej vzorke respondentov potvrdzujú, že osoby sa sťahujú hlavne za vysokoškolským vzdelaním a lepšími pracovnými podmienkami. Zároveň autor priznáva, že budúci stav sledovanej problematiky nemožno výpočtami presne určiť, nakoľko závisí od viacerých svetových politických či prírodných podmienok.

Spomínané ciele, ako aj čiastkové ciele práce sa autorom podarilo opísať v štyroch kapitolách, ktoré čitateľovi poskytujú lepšie orientovanie sa v problematike migračných

pohybov a medzinárodnej migrácie v podmienkach Slovenskej republiky, ako aj stručný opis významných míľnikov v histórii medzinárodných migračných pohybov, ktoré značne ovplyvnili ich ďalší celkový vývoj a v neposlednom rade porovnanie období migrácie na Slovensku pred jeho vstupom a po začlenení do Európskej únie. Predmet ďalšieho skúmania by do budúcnosti mohla predstavovať bližšia štúdia prognóz a predpokladaných trendov, a zároveň podrobnejšie preskúmanie dôvodov migrácie, na ktorých by boli založené tieto prognózy očakávaných trendov.

Zoznam použitej literatúry

Knižné zdroje/monografie :

BADE, K.J. 2005:*Evropa v pohybu. Evropská migrace dvou století*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny.ISBN: 80-7106-559-5. 2005. 497 s.

BLEHA B. VAŇO B., Demografická budúcnosť okresov Slovenska: priblížovanie či divergencia. Inštitút informatiky a štatistiky, Bratislava, ISBN 978-80-89398-00.2007 71 s.

BOTÍK, Ján.2007: *Etnická história Slovenska: k problematike etnicity, etnickej identity, multietnického Slovenska a zahraničných Slovákov*. Bratislava: Vydavateľstvo Lúč. ISBN 8071146501 .2007. 231s.

CASTELL Stephen, MILLER, Mark J., 1993: *The Age of migration: international population movements in the modern world*. Tretie vydanie. Macmillan, 1993. 307 s. ISBN: 0333534921

ČAPLOVIČ D., ČIČAJ V., KOVÁČ D., LIPTÁK Ľ.,LUKAČKA J.2000.: *Dejiny Slovenska*. Bratislava: Academic Electronic Press. ISBN 80-88890-39-4. 2000. 103 s

DIVINSKY Boris, 2009: *Migračné trendy v Slovenskej republike po vstupe krajiny do EÚ (2004-2008)*, Bratislava:IOM Medzinárodná organizácia pre migráciu, 2009. 117 s. ISBN: 9788097027421

DIVINSKÝ B. 2007: *Zahraničná migrácia v Slovenskej republike, Vývojové trendy od roku 2000*.Bratislava: Výskumné centrum Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku pre Ministerstvo zahraničných vecí SR. ISBN 8089149049.2007.216s.

DIVINSKÝ B.2004.:*Migration Trends in Selected Applicant Countries, Volume V- Slovakia, An Acceleration of Challenges for Society*, Bratislava: IOM- medzinárodná organizácie pre migráciu. ISBN 92-9068-185-3.2004. 126s.

GALLOVÁ-KRIGLEROVÁ Elena, VYLITOVÁ Romana. 2007: *Migranti- Migrácia v našej histórii*. Bratislava: Reprografia. ISBN 80-89008-21-6. 2007.217 s

HAMMAR T. 1997.:*International migration, immobility and development: Multidisciplinary Perspectives*. Prvé vydanie. Oxford: Berg Publishers,1997., ISBN: 1859739768.1997.320 s

HAMMAR T. 1985.:*European Immigration Policy: A Comparative Study*. Cambridge: Cambridge University Press. ISBN: 0521263263.1985.332 s.

HORVÁTHOVÁ M.2002.: *Nemci na Slovensku: Etnokultúrne tradície z aspektu osídlenia, remesiel a odievania*. Prvé vydanie. Komárno – Dunajská streda: Vydavateľstvo Lilium Aurum. ISBN 8080621527.2002. 123

HRABOVSKÝ Jozef, ŠPAŇÁR,Július.1993.:*Latinsko-slovenský slovník*. Piate vydanie. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, ISBN 1993. 658 s

INTERNATIONAL ORGANIZATION FOR MIGRATION.2003.: *World migration 2003: managing migration challenges and responses for people on the move :IOM world migration report series World migration*.Ženeva: International organization for migration.ISBN 9290681446.2003.396s.

JURČOVÁ D. 2008: *Pracovné migrácie v Slovenskej republike*. Bratislava: Infostat-VDC Výskumné demografické centrum.2008

MRLIANOVÁ Andrea, ULRICHOVÁ Natália, ZOLLEROVÁ Monika. 2011: *Praktické opatrenia v boji proti nelegálnej migrácii v Slovenskej republike*. Bratislava: IOM Medzinárodná organizácia pre migráciu. ISBN 978-80-89506-15-6.2011. 85 s.

PAŠIAK J. 1980.: *Človek a jeho sídla*. Bratislava: Vydavateľstvo Obzor. ISBN 6506580.1980. 274s.

ŠÍBL, D., ŠAKOVÁ,B.: *Svetová ekonomika*. 2.dopl. vydanie Bratislava: Sprint, 2002. 200 s. ISBN 80-88848-98-

ŠTEFANČIK Radoslav, LENČ Jozef.2011.: *Migračná politika národných štátov*. Trnava: SSRP. ISBN 8096904337. 2011.241s.

VAŇO, B. a kol. 2003.: *Populačný vývoj v Slovenskej republike 2002*.Bratislava: Infostat-VDC Výskumné demografické centrum.2003.s

VAŠEČKA M. 2009: *Postoje verejnosti k cudzincom a zahraničnej migrácii v Slovenskej republike*. Bratislava: IOM- Medzinárodná organizácia pre migráciu. ISBN 978-80-970307-0-4.2009.139s.

Odborné články a štúdie z časopisov :

HELLOVÁ Dana.: „Integrácia imigrantov-Analýza multikultúrneho modelu vo Veľkej Británii“.In: *Stredoevropské politické studie*.2008. Ročník X, číslo 2-3. [online]. [cit. 2012-3-02] Dostupné na internete <<http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=336>>

INTERNATIONAL ORGANIZATION FOR MIGRATION (IOM): - Glossary on Migration. In: *International Migration Law*, IOM. ISSN 1813-2278 .2004 . 78s.

LIĐÁK Ján.: Medzinárodná migrácia v Európe v jej historickom kontexte. In: *Almanach, Aktuálne otázky svetovej ekonomiky a politiky*. ISSN 1337-0715. 2008. Ročník III. Číslo 2/2008. 326 s.

MARKOVIČ Andrej.: Migračná politika. In: *Medzinárodné vzťahy*. ISSN 1336 – 156. 2009. Ročník VII, číslo 2/2009. °152 s.

ONDRUŠEK Miloš.: Medzinárodná migrácia- Významný činiteľ sociálno-ekonomického rozvoja svetových regiónov, *In Medzinárodné vzťahy*. ISSN 1336 – 156.2010. ročník VIII, číslo 2/2010. 181s.

STOJAROVÁ, Věra: „Modely integrace imigrantů a jejich projevy v české politice“. In: *Středoevropské politické štúdie*. ISSN 1212-7817. 2004. Ročník VI, číslo 2-3. [online]. 20. 5.2004.[cit. 2012-3-02]Dostupné na internete <<http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=204>>

VACULÍK, Jaroslav.: České a slovenské vystřahovalectvo v 1. polovici 20. storočia. In: *Historická revue*. 2006/07, Ročník XVII, číslo 11-12, ISSN 1335-6550. 2006/2007.

Internetové zdroje:

BLEHA B.,: *Migrácia v kontexte populačných prognóz na Slovensku*. 10. Slovenská demografická konferencia: Naša demografia súčasnosť a perspektívy. SMOLENICE .4. - 6. 5. 2005.Zápis z konferencie.[online]. [cit.2012-3-22].Dostupné na internete: <<http://www.infostat.sk/vdc/pdf/zbornik.pdf> s.31>

DEMETRIOS G. Papademetriou: *The Global Struggle with Illegal Migration: No End in Sight*. [online].september 2005. [cit. 2012-2-26].Dostupné na internete: <<http://www.migrationinformation.org/Usfocus/display.cfm?ID=336>> ,

DIVINSKÝ Boris.2009.:*Nelegálna migrácia na Slovensku*. [online].30.07.2009. [cit.2012-03-21].Dostupné na internete: <<http://www.zahranicnapolitika.sk/index.php?id=820&tl=13>>

DIVINSKÝ Boris,2005:*Zahraničná migrácia v Slovenskej republike- stav, trendy, spoločenské súvislosti*. [online]. 7.12.2005 .[cit. 2012-1-12].Dostupné na internete: <<http://www.euractiv.sk/cl/43/5022/Zahranicna-migracia-v-Slovenskej-republike--stav-trendy-a-spolocenske-suvislosti>>

DIVINSKÝ Boris.2004.:*Zahraničná migrácia, Slovensko 2004- Súhrnná správa o stave spoločnosti*. [online]. [cit.2012-03-20].Dostupné na internete: <http://aa.ecn.cz/img_upload/79a33131c9c4293e0fcef50bfa263ef/BDivinsky_Zahranicna_migracia_rozsirena_verzia_1.pdf>

ĎURKOVSKÁ Mária, *História nemeckého osídlenia na území Slovenska do začiatku 19. storočia*, Spoločenskovedný ústav SAV. [online]. [cit.2012-03-20]. Dostupné na internete: <<http://www.saske.sk/cas/archiv/2-2007/durkovska.html>>

EURÓPSKA MIGRAČNÁ SIEŤ: *Dočasná a okružná migrácia: empirické dôkazy, súčasná politická prax a budúce možnosti v členských štátoch EÚ, 2011*. [online]. [cit. 2012-2-25], Dostupné na internete: <http://www.emn.sk/phocadownload/emn_studies/emn-sk_studia_docasna-a-cirk-migracia_suhrnna-sprava_sk.pdf>, s.14

EMN – EUROPEAN MIGRATION NETWORK: *Asylum and Migration - Glossary 2.0*. [online]. [cit. 2012-2-27]. Dostupné na internete: <http://www.emn.sk/phocadownload/glossary/emn_glossary_v-jan2012.pdf>, s.106

GULIČOVÁ M.G., BARGEROVÁ Z., 2008: *Organizácia azylovej a migračnej politiky v Slovenskej republike..* IOM-Medzinárodná organizácia pre migráciu. [online]. [cit.2012-3-24]. Dostupné na internete: <http://www.emn.sk/phocadownload/emn_studies/emn-sk_studia_organ_migr_a_azyl_politiky_sr_sk.pdf>

IOM- INTERNATIONAL ORGANIZATION FOR MIGRATION: *Identifying International Migrants*. [online]. [cit. 2012-2-26], Dostupné na internete: <<http://www.iom.int/jahia/Jahia/about-migration/developing-migration-policy/identify-intl-migrants>>

IOM- INTERNATIONAL ORGANIZATION FOR MIGRATION: *Migration & Developement*. [online]. [cit. 2012-2-25], Dostupné na internete: <<http://www.iom.int/jahia/Jahia/activities/by-theme/migration-development>>

KOHÚTOVÁ Mária : *Migrácie v novoveku a Slovensko* [online]. [cit.2012-03-21]. Dostupné na internete: <http://www.google.sk/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CCcQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.infostat.sk%2Fvdc%2Fsk%2Fpris%2FKohutova.doc&ei=EoN0T4-ZI-ih4gSfrNiWdg&usg=AFQjCNEYb723UTJViZfAvOrjZzQAozn6jA&sig2=_Ehm3Xbliux_LohGuuVBMg>

LEE, Everett. S. 1966.: *A Theory of migration*,: Demography, Vol. 3, No. 1.[online]. 19.04.2007 .[cit. 2012-1-20].Dostupné na internete:

<<http://www.euractiv.sk/cl/43/5022/Zahranicna-migracia-v-Slovenskej-republike--stav-trendy-a-spolocenske-suvislosti>>

OBČIANSKE ZDRUŽENIE MIGRÁCIA SK .[online].[cit. 2012-1-12], Dostupné na internete:<<http://slovenskamigracia.sk/sk>>

OECD: Glossary of statistical terms: *Long-term migrants* .[online].[cit. 2012-2-25], Dostupné na internete: <<http://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=1562>>

OECD: *Trends in International Migration* – SOPEMI Annual Report 2003, .[online].2004. .[cit. 2012-2-26] Dostupné na internete:
< <http://www.oecd.org/dataoecd/22/5/48342373.pdf>>

ONDREJČÍK J. 2007: *Medzinárodná ekonomická migrácia v rámci EU*. Diplomová práca ,Trnavská univerzita v Trnave.[online].2007.[cit.2012-3-02].Dostupné na internete:
<<http://www.google.sk/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&ved=0CDMQFjAB&url=http%3A%2F%2Fdiplomovka.sme.sk%2Fzdroj%2F3297.doc&ei=-5h0T6DTAsuQ4gSsz5SeDg&usg=AFQjCNG3q7m4BRzRQoyQbN4bGWY6VxX30A&sig2=2c1rqhQOz2YAL5lA5BdWtQ>>

OXFORD DICTIONARIES: *Migration*.[online].[cit. 2012-1-12],Dostupné na internete:<<http://oxforddictionaries.com/definition/migration?q=migration> >

PROTOKOL TÝKAJÚCI SA PRÁVNEHO POSTAVENIA UTEČENCOV: *Ženevská konvencia z roku 1951*.[online].[cit.2012-3-02].Dostupné na internete:
<<http://www.ludiaakomy.sk/download/Newyorsk%C3%BD%20protokol.pdf>>

STAVIARSKY Š. 2005.: *Valašská kolonizácia na území Slovenska* [online]. 10. 2. 2005. [cit. 2012-03-12].Dostupné na internete: <<http://korzar.sme.sk/c/4544543/valasska-kolonizacia-na-uzemi-slovenska.html>>

UNESCO: *Migrant/Migration*. [online]. [cit. 2012-2-26] Dostupné na internete <<http://www.unesco.org/new/en/social-and-human-sciences/themes/social-transformations/international-migration/glossary/migrant/>>

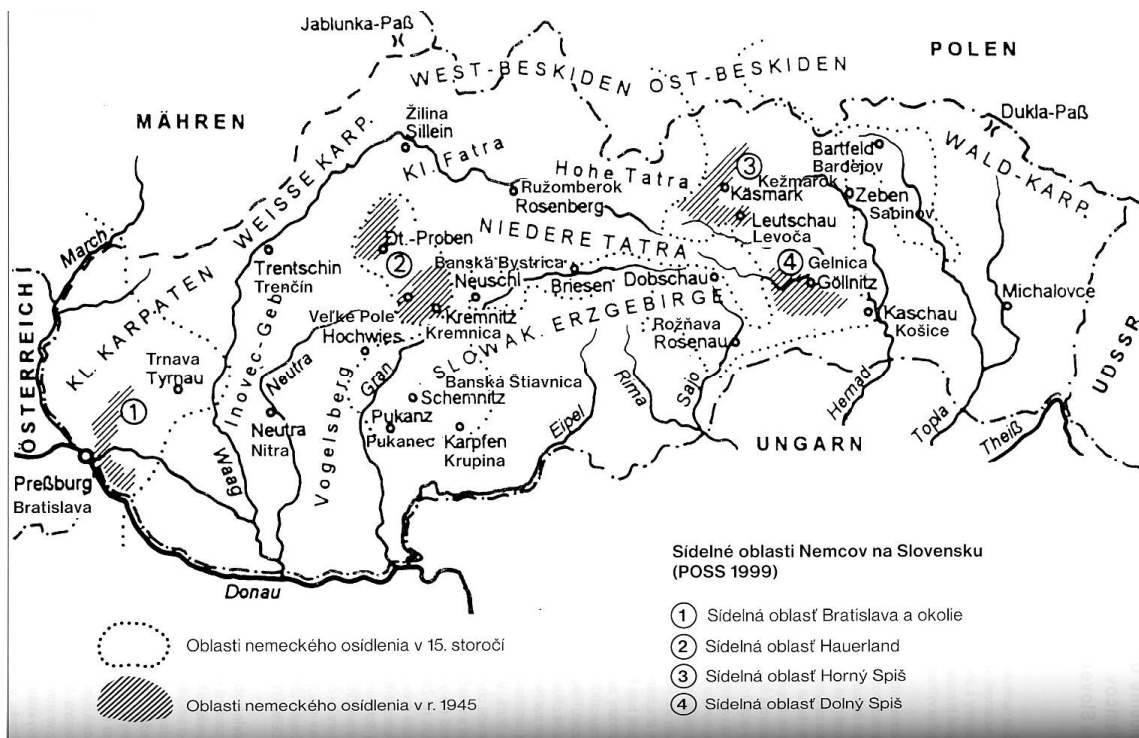
ÚRAD HRANIČNEJ A CUDZINECKEJ POLÍCIE, PREZÍDIA POLICAJNÉHO ZBORU, ODDELENIE SYSTÉMOV A INFORMÁCIÍ: *Legálna a nelegálna migrácia v Slovenskej republike za rok 2001*. [online]. 2001. [cit. 2012-3-02], Dostupné na internete: <http://www.minv.sk/swift_data/source/policia/hranicna_a_cudzinecka_policia/rocenky/rok_2001/2001-rocenka-uhcp-sk.pdf>, s. 5

VAŇO B., JJURČOVÁ D., MÉSZÁROS J. : Prognóza vývoja obyvateľstva SR do roku 2050 . [online]. 2002. [cit. 2012-3-24], Dostupné na internete: <<http://www.infostat.sk/vdc/pdf/prognoza2050vdc2.pdf>>

Zoznam príloh

Príloha č. 1 <i>Mapa oblastí osídlených Nemcami na Slovensku</i>	I
Príloha č. 2 <i>Územie Slovenska osídlené prvými Valachmi</i>	I
Príloha č. 3 <i>Územie Slovenskej republiky osídlené Chorvátmi</i>	II
Príloha č.4 <i>Graf 1</i>	II
Príloha č. 5 <i>Tabuľka 1</i>	III
Príloha č.6 <i>Tabuľka 2</i>	IV
Príloha č.7 <i>Tabuľka 3</i>	V
Príloha č.8 <i>Graf 2</i>	VI
Príloha č.9 <i>Graf 3</i>	VI
Príloha č.10 <i>Vedecké Interview 1</i>	VII
Príloha č.11 <i>Vedecké Interview 2</i>	X
Príloha č.12 <i>Vedecké Interview 3</i>	XI
Príloha č.13 <i>Vedecké Interview 4</i>	XIII

Príloha č. 1- Mapa oblastí osídlených Nemcami na Slovensku

Zdroj: BOTÍK, J.2007.: *Etnická história Slovenska*.

Príloha č. 2 – Územie Slovenska osídlené prvými Valachmi

Zdroj: BOTÍK, J.2007.: *Etnická história Slovenska*

Príloha č. 3- Územie Slovenskej republiky osídlené Chorvátmi

CHORVÁTSKE OSÍDLLENIE V OBCIACH SLOVENSKEJ REPUBLIKY (PODĽA SČÍTANIA Z ROKU 2001)

0,00%

<0,99%

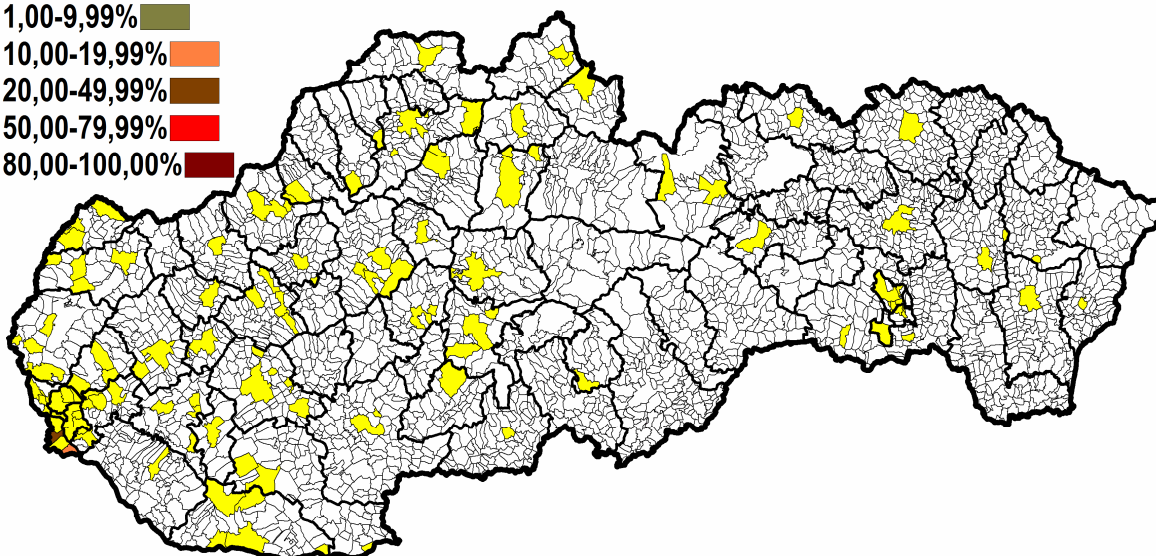
1,00-9,99%

10,00-19,99%

20,00-49,99%

50,00-79,99%

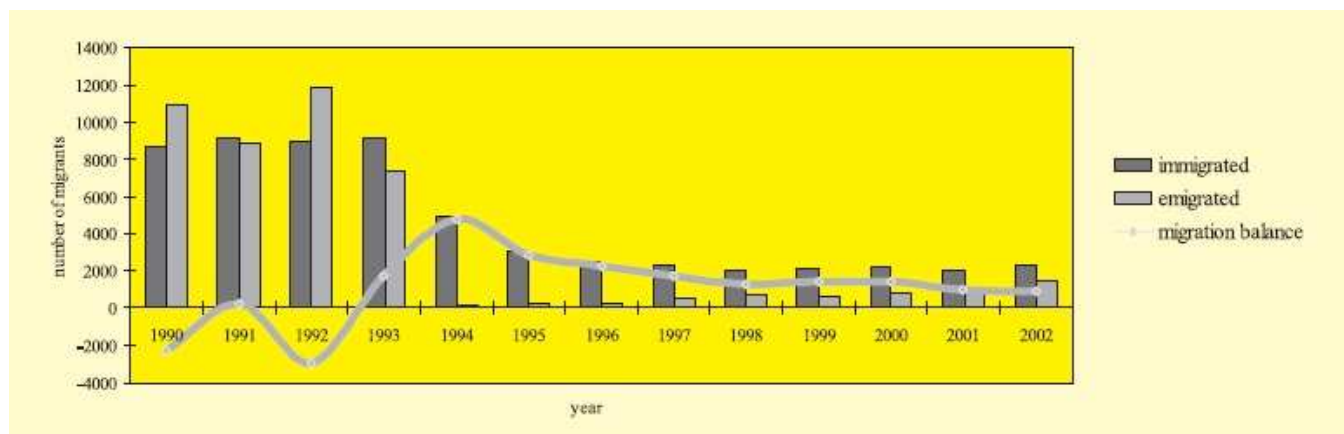
80,00-100,00%

Percentuálne maximum: Jarovce (Hrvatski Jandrof)(okres Bratislava V.) 20,35%
Percentuálne minimum: ----- 0,00%

Zdroj: Sčítanie obyvateľstva 2001, Štatistický úrad SR

Príloha č. 4.- Graf 1: Vývoj zahraničnej migrácie na Slovensku v období rokov 1990-2002

Zdroj: DIVINSKÝ B.2004.: Migration Trends in Selected Applicant Countries, Volume V- Slovakia, An Acceleration of Challenges for Society

Príloha č. 5.- Tabuľka 1: Krajiny z ktorých najčastejšie prichádzali imigranti do SR od roku 1998-2003

1998		1999		2000		2001		2002		2003	
Krajina	Počet	Krajina	Počet	Krajina	Počet	Krajina	Počet	Krajina	Počet	Krajina	Počet
Nemecko	99	Nemecko	127	Nemecko	131	Rakúsko	168	Nemecko	219	Česká r.	448
Rakúsko	85	Rakúsko	67	Rakúsko	97	Nemecko	150	Rakúsko	212	Nemecko	199
U.S.A.	58	U.S.A.	41	U.S.A.	44	Kanada	71	Kanada	82	Rakúsko	134
Kanada	45	Kanada	30	Švajčiarsko	35	U.S.A.	38	U.S.A.	70	Kanada	80
Švajčiarsko	41	Švajčiarsko	26	Kanada	26	Švajčiarsko	33	Švajčiarsko	59	Švajčiarsko	53
Austrália	20	Veľká Brit.	20	Veľká Brit.	25	Veľká Brit.	28	Veľká Brit.	55	Veľká Brit.	52
Maďarsko	20	Austrália	13	Taliansko	18	Taliansko	18	Taliansko	36	U.S.A.	51
Veľká Brit.	17	Maďarsko	12	Austrália	17	Maďarsko	17	Austrália	30	Taliansko	38
Holandsko	14	Taliansko	10	Maďarsko	14	Austrália	16	Maďarsko	24	Austrália	21
Francúzsko	10	Holandsko	7	Belgicko	11	Francúzsko	11	Francúzsko	20	Maďarsko	18

Zdroj: Stav a pohyb obyvateľstva v Slovenskej republike, 1998-2003

Príloha č. 6.- Tabuľka 2: Krajiny do ktorých najčastejšie odchádzali emigranti zo SR od roku 2004-2008

2004		2005		2006		2007		2008	
Krajina	Počet	Krajina	Počet	Krajina	Počet	Krajina	Počet	Krajina	Počet
Česká rep.	662	Česká rep.	734	Česká rep.	706	Česká rep.	775	Česká rep.	638
Nemecko	229	Nemecko	303	Nemecko	235	Nemecko	342	Nemecko	218
Rakúsko	175	Rakúsko	200	Rakúsko	168	Rakúsko	173	Rakúsko	196
Švajčiarsko	85	USA	109	USA	95	V. Briánia	100	V. Briánia	119
Kanada	84	Švajčiarsko	107	Kanada	76	USA	55	USA	75
V. Briánia	70	Kanada	90	Švajčiarsko	63	Kanada	54	Írsko	63
USA	63	V. Briánia	74	V. Briánia	60	Švajčiarsko	45	Švajčiarsko	53
Francúzsko	32	Austrália	49	Taliansko	59	Taliansko	42	Taliansko	47
Taliansko	31	Taliansko	44	Poľsko	32	Írsko	38	Kanada	38
Maďarsko	27	Maďarsko	28	Austrália	30	Rumunsko	27	Rumunsko	25
Ostatné	128	Ostatné	135	Ostatné	211	Ostatné	180	Ostatné	233
Spolu	1586	Spolu	1873	Spolu	1735	Spolu	1831	Spolu	1705

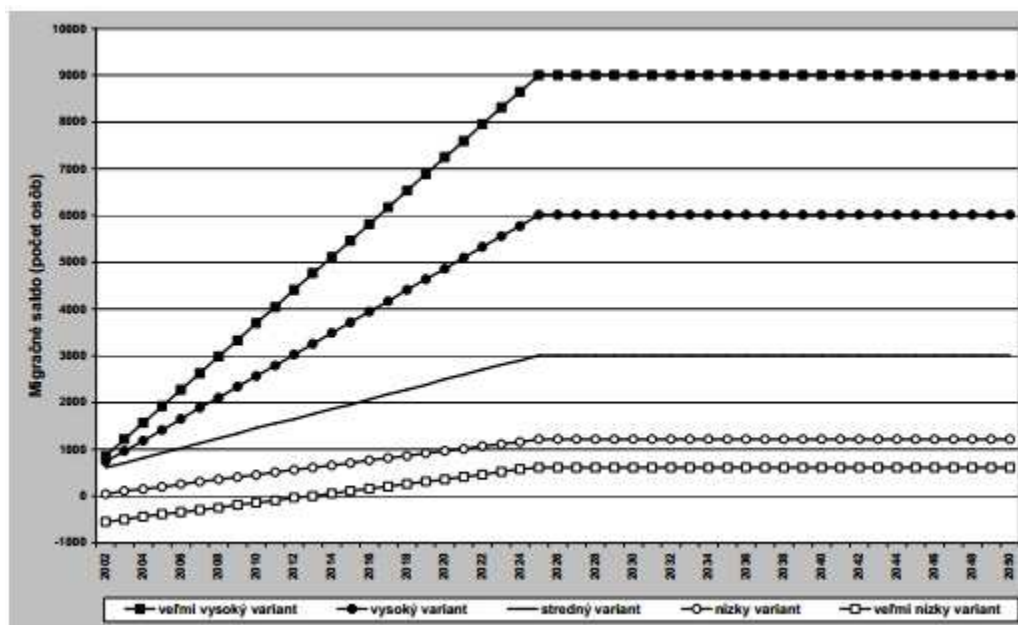
Zdroj: Štatistický úrad SR

Príloha č. 7.- Tabuľka 3: Desať najdôležitejších krajín pôvodu žiadateľov o azyl na Slovensku v období 2004-2008

2004		2005		2006		2007		2008	
Krajina	Počet	Krajina	Počet	Krajina	Počet	Krajina	Počet	Krajina	Počet
India	2969	Rusko	1037	India	727	Pakistan	650	Gruzínsko	119
Rusko	2413	India	561	Rusko	463	India	619	Moldavsko	113
Čína	1271	Moldavsko	309	Moldavsko	385	Rusko	307	Pakistan	109
Gruzínsko	989	Čína	280	Gruzínsko	209	Moldavsko	208	Rusko	100
Moldavsko	826	Bangladéš	277	Irak	206	Gruzínsko	134	India	88
Pakistan	799	Gruzínsko	258	Bangladéš	183	Irak	131	Afganistan	72
Bangladéš	544	Pakistan	196	Pakistan	182	Bangladéš	108	Čína	44
Afganistan	393	Afganistan	109	Čína	164	Čína	96	Irak	42
Vietnam	155	Vietnam	100	Vietnam	63	Afganistan	67	Vietnam	41
Arménsko	144	Palestína	79	Palestína	56	Vietnam	58	Bangladéš	36
Ostatné	892	Ostatné	343	Ostatné	211	Ostatné	264	Ostatné	145
Spolu	11395	Spolu	3549	Spolu	2849	Spolu	2642	Spolu	909

Zdroj: DIVINSKY Boris, 2009: Migračné trendy v Slovenskej republike po vstupe krajiny do EÚ (2004-2008).s.79

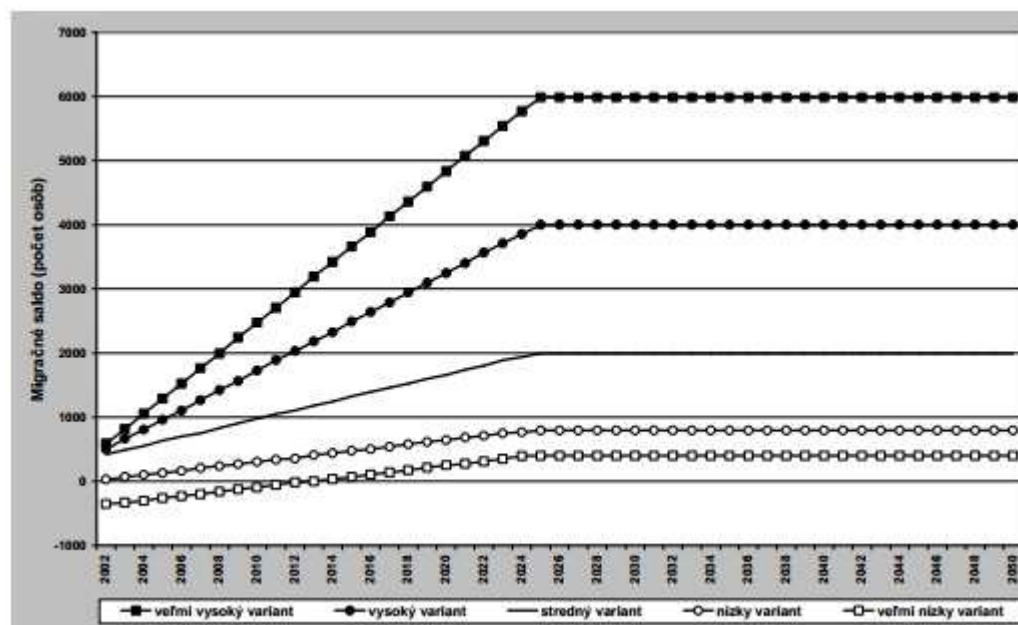
Príloha č. 8 – Graf 2: Scenáre vývoja migrácie v SR do roku 2050 (muži)

Zdroj: VAŇO B.-JURČOVÁ D. –MÉSZÁROS J.:Prognóza vývoja obyvateľstva SR do roku 2050.[online].2002.[cit.2012-03-24].Dostupné na internete:

<<http://www.infostat.sk/vdc/pdf/prognoza2050vdc2.pdf>>

Príloha č. 9 – Graf 3: Scenáre vývoja migrácie v SR do roku 2050 (ženy)

Zdroj: VAŇO B.-JURČOVÁ D. –MÉSZÁROS J.:Prognóza vývoja obyvateľstva SR do roku 2050.[online].2002.[cit.2012-03-24].Dostupné na internete:

<<http://www.infostat.sk/vdc/pdf/prognoza2050vdc2.pdf>>

1. **Okruh – Základné údaje o respondentovi**

- **Meno:** HOANG MINH
- **Priezvisko:** LAM
- **Vek:** 50
- **Národnosť:** Vietnamská
- **Štátna príslušnosť:** Slovenská republika
- **Vzdelanie:** Vysokoškolské
- **Povolanie a pracovná pozícia:** Podpredseda Vietnamskej komunity na Slovensku, Spolupráca sa s Veľvyslanectvom Vietnamskej socialistickej republiky Konateľ spoločnosti L.V.Slovak spol. s.r.o.

2. **Okruh – Charakter, druh migrácie a základné náležitosti**

- **Krajina pôvodu, domovská krajina /krajina z ktorej respondent vycestoval/:**
Vietnamská socialistická republika
- **Cieľová, prijímajúca krajina/do ktorej respondent pricestoval/:**
Československo, Slovenská republika
- **Rok vycestovania z pôvodnej, domovskej krajiny a pricestovania do cieľovej, prijímajúcej krajiny:** jún 1980
- **Aké administratívne alebo právne úkony bolo potrebné vybaviť pred vycestovaním z krajiny pôvodu?** Pricestoval som na základe Medzivládnej dohody medzi Československom a Vietnamskou socialistickou republikou o výmene študentov, teda všetky náležitosti boli vybavované vládami oboch strán. Osobne som žiadne náležitosti vybavovať nemusel.
- **Aké administratívne alebo právne úkony, ktoré bolo potrebné vybaviť po príchode do cieľovej krajiny?** Nebolo nutné vybavovať žiadne administratívno-právne úkony, pretože všetko bolo zariadené vládou Vietnamskej socialistickej republiky a Československej republiky. Zároveň nám bolo zabezpečené ubytovanie, stravovanie a zimné oblečenie. Jedinou povinnosťou po príchode do krajiny bolo absolvovanie 6 mesačného kurzu slovenského jazyka.
- **Máte štátne občianstvo cieľovej krajiny?**
Áno mám štátne občianstvo Slovenskej republiky od roku 2004

- **Pred tým, než ste získali štátne občianstvo Slovenskej republiky, akým dokumentom ste sa na území SR preukazovali?**

Preukazoval som sa pasom a povolením na pobyt za účelom štúdia a práce.

3. Okruh – Motívy migrácie /emigrácie, imigrácie/

- **Čo bolo hlavným motívom a dôvodom vycestovania z domovskej krajiny/krajiny pôvodu?**

Počas štúdia vo Vietname som od vietnamskej vlády, vďaka dobrým študijným výsledkom dostal ponuku vycestovať do zahraničia, študovať a pracovať tam. Hlavným motívom odchodu teda pre mňa bolo vzdelanie a taktiež možnosť získať nové zaujímavé pracovné skúsenosti a spoznať inú kultúru.

- **Aké boli dôvody a motívy na pricestovanie do cieľovej/ prijímajúcej krajiny?**

Najviac na mňa zapôsobilo, keď mi moji kamaráti a známi, ktorý už takýto pobyt v Československu absolvovali rozprávali o ich pozitívnych skúsenostiach počas štúdia a tak isto, že dostali možnosť tam aj pracovať na veľmi dobrých pozíciách.

- **Prečo ste si vybral práve danú krajinu?**

Keď som sa rozhodoval o štúdiu vietnamská vláda mi ponúkla na výber Československú republiku a Ruskú federáciu, avšak na základe odporúčaní mojich známych, ktorí podobný pobyt absolvovali som sa rozhodol pre Československo a neskôr po rozdelení Československa pre Slovenskú republiku. Pretože v tom čase bolo štúdium v Československu pre nás privilegiom.

- **Prečo ste sa po rozdelení Československa rozhodli zostať na Slovensku až do súčasnosti?**

V roku 2004 som požiadal o slovenské štátne občianstvo, pretože bolo pre mňa výhodnejšie ho mať či už z obchodných dôvodov alebo kvôli lepším životným podmienkam. To bolo aj dôvodom prečo som tu zostal. Nakoniec som si tu založil rodinu a zotrval do teraz.

4. Okruh – Kultúrny aspekt migrácie /emigrácie, imigrácie/

- **Aké informácie alebo stereotypy ste mali o Vašej cieľovej krajine pred tým než ste do nej vycestovali?**

O krajine som si zistil základné informácie, ale nakoľko som predtým nepoznal európske kultúry nemal som žiadne poznatky o kultúre alebo stereotypoch. Taktiež som si zbieral informácie od študentov, ktorý pobyt v Československu už absolvovali.

- **Ako ste vnímali zmenu kultúrneho prostredia v cieľovej krajine?**

Na začiatku to bolo pre mňa ťažšie si zvyknúť aj kvôli veľkému kultúrnemu rozdielu. Nevedel som sa stotožniť s kultúrou, lebo som žiadne európske kultúry nepoznal, ale mne sa tu veľmi páčilo a časom som sa snažil prispôbiť. Počas štúdia a neskôr v zamestnaní som stále spoznával vašu kultúru a nachádzam nové veci až dodnes.

- **Aký kultúrny rozdiel Vás najviac prekvapil vo Vašej cieľovej krajine?**

Nebol to ani tak kultúrny rozdiel ako skôr prostredie, kuchyňa a stravovanie, či počasie v zimných mesiacoch. Dodnes si spomínam ako sme s mojimi spolužiakmi zažili prvú zimu a sneh. Bol to neopakovateľný zážitok, pretože som v minulosti nič podobné nezažil.

- **Aké aktivity vyvíjate v súčasnosti v rámci Vietnamskej komunity resp. Veľvyslanectva Vietnamskej socialistickej republiky?**

V prvom rade sa snažím o spájanie Vietnamcov na Slovensku prostredníctvom podujatí, alebo rôznych vzdelávacích aktivít. Podporujeme výučbu vietnamského jazyka a kultúry pre tu žijúcich Vietnamcov, aby sa tieto prvky zachovali a nevytrácali aj u vietnamských potomkov, ktorý pochádzajú zo zmiešaných rodín. O čom svedčí aj otvorenie Vietnamskej školy pre deti, kde sa tieto veci môžu naučiť. Ďalej v rámci veľvyslanectva, ktoré tak isto vzniklo minulý rok tiež poskytujeme pomoc Vietnamcom pri preklade, alebo rôznom poradenstve. Snažíme sa našu kultúru priblížiť Slovákom a zlepšovať naše vzájomné vzťahy. Prostredníctvom zväzu vietnamskej komunity alebo zväzu vietnamských podnikateľov pomáhame aj pri poradenstve v oblasti obchodu. Radíme vietnamským investorom, ktorý chcú vstúpiť na slovenský trh a informujeme ich o potrebných náležitostiach.

1.Okruh – Základné údaje o respondentovi

- **Meno:** JASMINA
- **Priezvisko:** KOVAČ
- **Vek:** 22
- **Národnosť:** slovenská
- **Štátna príslušnosť:** srbská
- **Vzdelanie:** vysokoškolské
- **Povolanie a pracovná pozícia:** Študentka

2.Okruh – Charakter, druh migrácie a základné náležitosti

- **Krajina pôvodu, domovská krajina /krajina z ktorej respondent vycestoval/:** Srbsko
- **Cieľová, prijímajúca krajina/do ktorej respondent pricestoval/:** Slovensko
- **Rok vycestovania z pôvodnej, domovskej krajiny a pricestovania do cieľovej, prijímajúcej krajiny:** 2009
- **Aké administratívne alebo právne úkony bolo potrebné vybaviť pred vycestovaním z krajiny pôvodu?** vízum, preukaz zahraničného Slováka
- **Aké administratívne alebo právne úkony bolo potrebné vybaviť po príchode do cieľovej krajiny?** prechodný pobyt, poistenie
- **Máte štátne občianstvo cieľovej krajiny:** nie
- **Ak respondent nemá štátne občianstvo cieľovej krajiny, akým dokumentom sa musí preukazovať v danej krajine?** pasom mojej krajiny

3.Okruh – Motívy migrácie /emigrácie, imigrácie/

- **Čo bolo hlavným motívom a dôvodom vycestovania z domovskej krajiny/krajiny pôvodu?** Štúdium
- **Aké boli dôvody a motívy na pricestovanie do cieľovej/ prijímajúcej krajiny?** Štúdium v rodnom jazyku, nové okolie, finančné dôvody

4.Okruh – Kultúrny aspekt migrácie /emigrácie, imigrácie/

- **Aké stereotypy ste mali o Vašej cieľovej krajine pred tým než ste do nej vycestovali?** Len to, že sú Slováci veľmi milí a pohostinní ľudia

- **Ako ste vnímali zmenu kultúrneho prostredia v cieľovej krajine? Aký kultúrny rozdiel Vás najviac prekvapil vo Vašej cieľovej krajine?** Nie je tu až taký veľký rozdiel

Príloha č. 12 – Vedecké Interview 3

1.Okruh – Základné údaje o respondentovi

- **Meno:** KATARÍNA
- **Priezvisko:** RAJNOHOVÁ-GIANNINI
- **Vek:** 37
- **Národnosť:** slovenská
- **Štátna príslušnosť:** talianska
- **Vzdelanie:** stredoškolské s maturitou
- **Povolanie a pracovná pozícia:** účtovníčka

2.Okruh – Charakter, druh migrácie a základné náležitosti

- **Krajina pôvodu, domovská krajina /krajina z ktorej respondent vycestoval/:** Slovenská republika
- **Cieľová, prijímajúca krajina/do ktorej respondent pricestoval/:** Taliansko
- **Rok vycestovania z pôvodnej, domovskej krajiny a pricestovania do cieľovej, prijímajúcej krajiny:** 1994
- **Aké administratívne alebo právne úkony bolo potrebné vybaviť pred vycestovaním z krajiny pôvodu?** V tom čase bolo potrebné získať víza, keďže Slovensko nebolo súčasťou Schengenskej zmluvy, hoci Taliansko už áno. Zároveň bolo nutné odhlásiť sa z poisťovne, aby si nenárokovali poplatky za dobu, ktorú som nestrávila na Slovensku.
- **Aké administratívne alebo právne úkony bolo potrebné vybaviť po príchode do cieľovej krajiny?** Okrem prihlásenia do zdravotnej poisťovne som si musela pôvodne prihlásiť prechodný pobyt kvôli práci, neskôr to bolo miesto trvalého bydliska.
- **Máte štátne občianstvo cieľovej krajiny:** áno, mám, som tu vydatá za môjho manžela Taliana.

- **Ak respondent nemá štátne občianstvo cieľovej krajiny, akým dokumentom sa musí preukazovať v danej krajine?**

3.Okruh – Motívy migrácie /emigrácie, imigrácie/

- **Čo bolo hlavným motívom a dôvodom vycestovania z domovskej krajiny/krajiny pôvodu?**

Chcela som vycestovať z krajiny, pretože som mala osobné problémy a nevyhovovali mi tunajšie pracovné podmienky.

- **Aké boli dôvody a motívy na pricestovanie do cieľovej/ prijímajúcej krajiny?**

Prvotným motívom bola pracovná ponuka, ktorá sa mi naskytla. Neskôr už dôvodom dlhodobo zostať bol môj dnes už manžel.

4.Okruh – Kultúrny aspekt migrácie /emigrácie, imigrácie/

- **Aké stereotypy ste mali o Vašej cieľovej krajine pred tým než ste do nej vycestovali?**

Ľudia v krajine sa zdali chaotickí, hluční, niekedy až neprimerane priateľskí, akoby ma brali automaticky ako rodinu. Ale tešila som sa na nočný život. V tom čase som ale veľa informácií o Taliansku nemala a takmer jediné, čo pre mňa táto krajina predstavovala, bolo more, pizza a cestoviny.

- **Ako ste vnímali zmenu kultúrneho prostredia v cieľovej krajine? Aký kultúrny rozdiel Vás najviac prekvapil vo Vašej cieľovej krajine?**

Myslím, že som do prostredia celkom rýchlo zapadla, pretože mám rada miesta, kde je život, kde sa stále niečo hýbe. Bola však jedna vec, ktorej som sa bála, a to že Taliani zvyknú veľa používať gestá, no niektoré naše slovenské majú v Taliansku úplne iný význam a zo začiatku som si musela dávať veľký pozor, aby som ani omylom nespravila niečo, čo by mohlo domácich uraziť.

Príloha č. 13 – Vedecké Interview 4

1.Okruh – Základné údaje o respondentovi

- **Meno:** THANAKON
- **Priezvisko:** TIWAWONG
- **Vek:** 23
- **Národnosť:** thajská
- **Štátna príslušnosť:** thajská
- **Vzdelanie:** stredoškolské
- **Povolanie a pracovná pozícia:** študent

2.Okruh – Charakter, druh migrácie a základné náležitosti

- **Krajina pôvodu, domovská krajina /krajina z ktorej respondent vycestoval/:**
Thajsko
- **Cieľová, prijímajúca krajina/do ktorej respondent pricestoval/:** Slovensko
- **Rok vycestovania z pôvodnej, domovskej krajiny a pricestovania do cieľovej, prijímajúcej krajiny:** 2008
- **Aké administratívne alebo právne úkony bolo potrebné vybaviť pred vycestovaním z krajiny pôvodu?** žiadať o vízum na ambasáde
- **Aké administratívne alebo právne úkony bolo potrebné vybaviť po príchode do cieľovej krajiny?** lekárske vyšetrenie a vybaviť prechodný pobyt
- **Máte štátne občianstvo cieľovej krajiny?** nie
- **Ak respondent nemá štátne občianstvo cieľovej krajiny, akým dokumentom sa musí preukazovať v danej krajine?** prechodný pobyt

3.Okruh – Motívy migrácie /emigrácie, imigrácie/

- **Čo bolo hlavným motívom a dôvodom vycestovania z domovskej krajiny/krajiny pôvodu?**
Štúdium v zahraničí.
- **Aké boli dôvody a motívy na pricestovanie do cieľovej/ prijímajúcej krajiny?**
Štipendium

4.Okruh – Kultúrny aspekt migrácie /emigrácie, imigrácie/

- **Aké stereotypy ste mali o Vašej cieľovej krajine pred tým než ste do nej vycestovali?**

Nemám stereotypy lebo Slovensko je veľmi neznáma krajina. Len som vedel že tu bol komunistický režim.

- **Ako ste vnímali zmenu kultúrneho prostredia v cieľovej krajine? Aký kultúrny rozdiel Vás najviac prekvapil vo Vašej cieľovej krajine?**

Prekvapujú ma najviac že ľudia si nevedia užívať moc svoj život bez alkoholu a veľa si sťažujú na nepodstatné veci.